

TARTU ÜLIKOOL
Pärnu kolledž

Pärnu kui turismisihtkoha kuvand kohalike elanike seas

Uuringu lõpparuanne

2023

Tartu Ülikooli Pärnu kolledž

Sisukord

Uuringu lühikokkuvõte	3
Uuringu kirjeldus ja eesmärk	5
Uuringu metoodika	6
Andmekogumise meetodid	6
Sihtühma määratlemine ja valimi moodustamine	6
Andmete tõlgendamine ja uuringu piirangud	7
Uuringu tulemused	10
Uuringu tulemused teemagruppide kaupa	10
1) Demograafilised andmed – vastajate profiil	10
2) Turismi ja turistide mõju (ankeedi A-osa)	12
3) Rahulolu turismi erinevate mõjudega (ankeedi B-osa)	20
Ettepanekud	35
Soovituslikud parendustegevused	39
Lisad	41
Küsitlusankeet	41
Viidatud allikad	46

Uuringu lühikokkuvõte

Viimaste aastate sihtkohaarenduse üks võtmesõnadest Pärnus on kestlik areng, mis hõlmab ka turismi ja turistide avaldatava mõjuga arvestamist sihtkoha elanikkonna rahulolule ning kogukonna kaasamist. Raport annab ülevaate 2023. aastal läbiviidud uuringust „Pärnu kui turismisihtkoha kuvand kohaliku elaniku silme läbi 2023”. Kui eelmises turismisihtkoha kuvandi uuringus kohaliku elanikkonna seas (Juust, 2020) olid küsitletavateks vaid Pärnu keskuslinna elanikud, siis sedakorda olid kaasatud ka Pärnu osavaldade elanikud.

2020. a uuringuga (Juust, 2020, lk 7–9) võrreldes oli vastajate arv (361, neist mehi 17% ja naisi 83%) sarnane käesolevas uuringus laekunud lõpuni täidetud ankeetide arvuga (384, neist mehi 22% ja naisi 78%), ka linnaosade lõikes on uuringus osalenute osakaalud võrreldavad. 2020. aastal tehtud uuringus ei olnud välja toodud erisusi keskuslinna linnaosade vahel, mistõttu ei ole need tulemused võrreldavad.

2005. aastal viidi 500 elaniku seas struktureeritud intervjuudena läbi “Kohalike elanike turismiuuring” (2005), kuid selle ja käesoleva uuringu tulemuste vahel ei ole võimalik võrdlust teostada, sest uuringu raport on pigem üldistav ja selles puudub uurimisinstrument. Raportis toodud väited on küll sarnased käesolevass uuringus kasutatud väidetega, kuid esineb hindamisskaalade erisusi ning tulemused on esitatud ilma täpsustavate jooniste ja tabeliteta, mistõttu ei ole tulemused võrreldavad.

Uuringuga sooviti välja selgitada, kuidas turismisektoriga seonduvad tegevused mõjutavad kohalike elanike rahulolu, kuidas nad hindavad turismi mõju piirkonnale ja oma kodukohas, millised on piirkonnas turismist tekitatud häirivad mõjud ning milline on kohalike huvi ja soov panustada sihtkoha tuntuse suurendamisse. Ajendatuna eeltoodust ja vajadusest kaardistada kitsaskohad ning teha soovitusi võimalikeks lahendusteks viis Tartu Ülikooli Pärnu kolledži uurimisrühm Pärnu Linnavalitsuse tellimusel läbi uuringu, mille fookuses olid uuringu tellija ja uuringu teostaja vahelisel kokkuleppel järgmised teemad:

- turismiga seotud hoiakud vastajate kodukohas;
- kohalike elanike rahulolu turismiga;

- kestlikkuse kolm peamist printsiipi – sotsiaalne, majanduslik ja keskkonnaalne.

Kestlike sihtkohtade juhtimisel on kohalike elanike turismiga rahulolu tagamine ja nende kaasamine turismi planeerimisse üheks võtmeteguriks. Seetõttu saab öelda, et uuring panustab ka Pärnumaa Roheliste Sihtkohtade hõbetaseme hoidmisesse, selgitades välja kitsaskohad ning pakkudes võimalikke lahendusi kohalike elanike rahulolu tagamiseks ning nende kaasamiseks turismi planeerimisse. Uuringu tulemused annavad teavet kohalikul eripäral põhinevate turismitoodete arendamiseks ja turunduseks kohalike elanike soove arvestades ning kohalike kaasamiseks sihtkoha positiivse tuntuse suurendamisel.

Uuringu tulemused näitavad, et Pärnu linna erinevate piirkondade elanikud soovivad turismiteemal kaasa rääkida. Enamik vastanutest on vanuses üle 41 aasta, mis viitab sellele, et keskealised ja vanemad elanikud hindavad elukeskkonna olulisust ning soovivad piirkonna turismiarengu kujundamisel osaleda.

Turismi mõju tajutakse linnaosades erinevalt. Enam vastuseid laekus turistirohketest linnaosadest, kus elanikud tunnevad turismi mõju tugevalt. Turismist majanduslikku kasu mitte saavad isikud on mures turistide liikumise, parkimise ja üldise liiklusolukorra pärast.

Enamik vastajaid mõistab turismi majanduslikku kasu piirkonnale, kuid tunnetab sektori ebastabiilsust. Negatiivseid keskkonnamõjusid, nagu jäätmete ja liiklusummikud, tajutakse rohkem kui turismiga kaasnevaid positiivseid mõjusid. Turismi positiivset mõju kultuurile hindavad vähem need, kes töötavad turismisektoris. Samas kohalikud kasutavad turistide jaoks loodud võimalusi ning näevad neid eluviisi osana ja sotsiaalsete suhete soodustajana kogukonnas.

Üldiselt näitavad uuringu tulemused, et kohalikel elanikel on huvi turismi arengu ja mõjude üle arutlemiseks ning neil on rohkelt ideid nii turismi edendamiseks kui ka rahuolu suurendamiseks, mida turismisihtkoha juhtimisorganisatsioon saaks turismi planeerimisel arvesse võtta. Uuringu tulemused julgustavad kaasama kohalikke elanikke turismisektori arengusse ja otsuste kujundamisse.

Uuringu kirjeldus ja eesmärk

Elanike rahulolu turistide kohalolekuga, samuti nende toetus turismi arengule avaldab suurt mõju piirkonna turismi tulevikule (Mehdiabadi jt, 2021) ning on oluliseks osaks turismi piirkonna edukal arendamisel ja kuvandi loomisel (Cottrell jt, 2013). Sealjuures kujundavad elanike rahulolu turismiga kõik neli kestlikkuse mõõdet, milleks on keskkonna-, majanduslik, sotsiaal-kultuuriline ja institutsionaalne mõõde (Cottrell jt, 2013; Ritchie ja Crouch, 2005). Institutsionaalne mõõde hõlmab turismisihtkoha planeerimist, juhtimist ja otsustusprotsessides osalemist, sotsiaal-kultuuriline nii kultuuriteadlikkust kui ka võrdsust, keskkonnamõõde kätkeb loodusteadlikkust, -kaitset ja -hoidu ning majanduslik nii inimtekkelise kapitali kättesaadavust kui ka kohalike kogukondade töövõimalusi.

Kestliku turismi arendamisel sihtkohas on oluliseks komponendiks kohaliku elanikkonna rahulolu, mida tuleks silmas pidada turismiarendustegevuste planeerimisel (ETIS, 2016). Ühelt poolt tuleb märgata turismisektorist kasu saavaid huvigruppe köitvaid tegureid, nagu kulude vähendamine ning keskkonnavalaste, majanduslike ja sotsiaalsete hüvede suurendamine (Cottrell jt, 2013), teiselt poolt aga neid tegureid, mis säilitavad kultuurilist terviklikkust, bioloogilist mitmekesisust ja tugisüsteeme ning suurendavad kohaliku kogukonna suutlikkust, samuti nende näitajate seiret (Falak jt, 2014).

Uuringus toetuti elanike turismiga rahulolu ja turismi arendamisse kaasamise võimaluste väljaselgitamiseks Euroopa turismiindikaatorite süsteemile (2016) ning teistele teoreetilistele raamistikele (Cottrell jt, 2013; Mehdiabadi jt, 2021), mis võimaldasid elanike rahulolu kujundavaid ja mõjutavaid tegureid laiemalt.

Uuringu eesmärk oli Pärnu keskuslinna ja osavaldade elanike uuringu tulemustele tuginedes teha ettepanekuid Pärnu Linnavalitsuse arenguosakonnale kohalike elanike rahulolu suurendamiseks linnale olulise majandussektori – turismiga. Ettepanekute põhjal koostas uurimisrühm soovituslike parendustegevuste kava (vt lk 39) kohalike elanike enamaks kaasamiseks turismitoodete arendamisse ja turundamisse. Kava sisu saab Pärnu turismisihtkoha arendusorganisatsioon arvesse võtta arendustegevuste kava koostamisel perioodiks 2024–2026 ning ka järgmise turismistrateegia väljatöötamisel.

Uuringu meeskonda kuulusid Kandela Õun, Margrit Kärp, Tiina Viin, Ilona Kandelin, Heli Einberg, Anne Roosipõld ja Ain Hinsberg Tartu Ülikooli Pärnu kolledžist. Uuring viidi läbi perioodil november–detsember 2023.

Uuringu meetoodika

Uuringu eesmärgi saavutamiseks kasutati kvantitatiivset uuringumetoodikat selleks, et saada statistiliselt usaldusväärseid andmeid järelduste tegemiseks ja kirjeldada kohalike elanike turismiga rahuolu, samuti selgitada välja, kuidas elanike rahulolu kujuneb ja millest see sõltub. Kvantitatiivne uuringumetoodika valiti seetõttu, et kvantitatiivuuringu näitajad on arvulised ja tulemused sõltuvad vähe uurijate tõlgendusest.

Küsimused, millele sooviti uuringu käigus vastused leida, töötati välja teoreetilise aluse ja eelmiste kohalike elanike rahulolu käsitlenud uuringute baasil ning kooskõlastati eelnevalt uuringu tellijaga.

Andmekogumise meetodid

Andmeid koguti ainult eestikeelse ankeetküsimustikuga, mida levitati veebikeskkonnas ja paber kandjal. Küsimustik koosnes peamiselt suletud ja valikvastustega küsimustest, kuid sisaldas ka üksikuid avatud küsimusi ja/või võimalust oma arvamust ja seisukohti avaldada/täpsustada. Ankeetküsimustikus (Lisa 1) olid küsimused jaotatud kolme teemagruppi: 1) vastaja profiil ehk demograafilised parameetrid, 2) üldine suhtumine turismi ja selle tunnetuslik mõju enda heaolule, 3) rahulolu turismiga majanduslikus, keskkondlikus, kultuurilises, sotsiaalses ja institutsionaalses vaates ning tajutav rahulolu turismiga.

Sihtrühma määratlemine ja valimi moodustamine

Käesoleva uuringu jaoks koguti andmeid ajavahemikul 13. novembrist 2023 kuni 1. detsembrini 2023. Uuringu üldkogumi moodustasid Pärnu linna haldusterritooriumi (keskuslinn ja kõik osavallad – Audru, Tõstamaa ja Paikuse) täisealised (18+ a) elanikud; tegemist oli ettekavatsetud valimiga.

Valimi veapiiride leidmiseks kasutati valimikalkulaatorit. Uuritavate koguarvuks sisestati valimi kalkulaatorisse Statistikaameti tabeli RV0240 andmed Pärnu linna elanike 18–80 a vastajate arvu kohta, milleks oli 39 493. Usaldusnivoo 95% ja lubatud veapiiri 5% korral on soovituslikuks valimi suuruseks 380 vastajat, mis

tähendab, et 95% usaldusnivoo saavutamiseks oli vajalik 380 või enama vastaja vastust, et üldkogumi tegelik tulemuste väärtus jääks valimi põhjal uuritud väärtusest $\pm 5\%$ piiresse (MaCorr Research, n.d.). Vanuse, elukoha ja soo järgi on valim heas kooskõlas üldkogumiga (vt tabel 1), mis annab võimaluse teha uuringu tulemuste põhjal üldistavaid järeldusi.

Tabel 1. Valimi ja üldkogumi jaotuste kooskõla

		Vastajate arv	Valim	Üldkogum
Vanus ¹	18–25a	23	4,9%	10,3%
	26–40a	111	23,8%	25,0%
	41–55a	153	32,8%	26,6%
	üle 55a	180	38,5%	38,1%
Elukoht ²	Keskuslinn	386	82,7%	77,7%
	Audru OV	50	10,7%	11,9%
	Paikuse OV	22	4,7%	7,9%
	Tõstamaa OV	9	1,9%	2,5%
Sugu ³	Naine	366	78,4%	55,3%
	Mees	101	21,6%	44,7%

Ankeetküsimustikku levitati Pärnu linnavalitsuse, Visit Pärnu ja Tartu Ülikooli Pärnu kolledži sotsiaalmeediakanalites ja veebilehtedel, Pärnu Postimehe veebiväljaandes, Pärnu kolledži väarikate ülikooli liikmete seas ning uuringu meeskonna isiklike kontaktide kaudu kogukondade sotsiaalmeediakanalites. Küsimustiku täitmisele suunava QR-koodiga infolehed olid välja pandud ka Pärnu kolledži avalikes ruumides ja Pärnu Keskraamatukogus.

Andmete tõlgendamine ja uuringu piirangud

Läbiviidud uuringu puhul on tegemist rakendusuurinuga, mis tähendab, et andmete kogumine toetub küll teoreetilise alusele (vt uuringu kirjeldus ja viidatud allikate loetelu), kuid on suunatud eeskätt kindlale praktilisele eesmärgile.

Uuringu tulemused on esitatud tulemuste peatükis ühtsel kujul teemade kaupa: 1) vastaja profiil ehk demograafilised parameetrid, 2) üldine suhtumine turismi ja selle tunnetuslik mõju enda heaolule, 3) rahulolu turismiga majanduslikus,

¹ https://andmed.stat.ee/et/stat/rahvastik_rahvastikunaitajad-ja-koosseis_rahvaarv-ja-rahvastiku-koosseis/RV0240/table/tableViewLayout2 (06.07.2023 seisuga)

² <https://parnu.ee/omavalitsuse-uldinfo/omavalitsus-parnu-linn> (01.01.2023 seisuga)

³ https://andmed.stat.ee/et/stat/rahvastik_rahvastikunaitajad-ja-koosseis_rahvaarv-ja-rahvastiku-koosseis/RV0240/table/tableViewLayout2 (06.07.2023 seisuga)

keskkondlikus, kultuurilises, sotsiaalses ja institutsionaalses vaates ning tajutav rahulolu turismiga.

Tulemuste paremaks esitamiseks on grupeeritud need linnaosad, kust vastajaid kogunes vähem, kuid mis samas paiknevad lähestikku ja annavad seega vastava piirkonna elanike arvamustest usaldusväärse koondtulemuse. Olulised erisused erinevate linnaosade vahel tuuakse tulemuste esitamisel välja. Tulemuste esitlemisel olid kasutusel järgmised piirkonnad:

- Kesklinn / Eeslinn (edaspidi uuringus Kesklinn)
- Ülejõe / Vana-Pärnu / Rääma / Niidu / Tammiste (edaspidi uuringus Ülejõe)
- Mai / Papiniidu / Raeküla (edaspidi uuringus Raeküla)
- Audru osavald
- Paikuse osavald
- Tõstamaa osavald

Vanusegruppide piiritlemisel ja võrdlemisel lähtuti uuringus tulemuste tõlgendamisel sellest, et igal põlvkonnal on ühised tunnusjooned, mis annavad sellele spetsiifilise iseloomu (Strauss ja Howe, 2020). Põlvkonnad erinevad üksteisest mõtteviisi, ellusuhtumise ning ootuste poolest elule, juhtimisele ja karjäärile. Erinevad allikad määratlevad põlvkondi erinevalt, tavapäraselt eristatakse viite põlvkonda: vaikiv põlvkond (sündinud kuni 1945), beebibuumid (sündinud 1946 kuni 1964), X-põlvkond (sündinud 1965 kuni 1980), Y-põlvkond (sündinud 1981 kuni 1996) ja Z-põlvkond (sündinud 1997 kuni 2012) (Dimock, 2019). Eristatakse ka kuuendat – alfa-põlvkonda, kelle sünniaastad algavad alates 2010 (Szilágyi, 2023), kuid selle põlvkonna esindajad jäid uuringu valimist välja, kuna olid uuringu perioodil alaealised. Järjepidevuse ja võrreldavuse tagamiseks on uuringus aluseks võetud vastajate vanusevahemikud, mis ühtivad uuringu tellija varasemates uuringutes kasutusel olnud ning põlvkondade eristusele toetuvate vanusegruppidega:

- I vanusegrupp: 18–25-aastased
- II vanusegrupp: 26–40-aastased
- III vanusegrupp: 41–54-aastased
- IV vanusegrupp: 55-aastased ja vanemad

Tulemuste esitlemisel ning tõlgendamisel eristatakse ka kolme põhilist vastajaprofiili: a) need, kes töötavad turismisektoris; b) need, kes saavad turismisektorist täiendavat tulu ja c) need, kes ei tööta turismisektoris, et mõista paremini turismisektorist majanduslikku kasu saavate ja mittesaavate elanike rahulolu erisusi juhul, kui see ilmneb.

Ankeetküsitluse teel kogutud andmed kodeeriti ning analüüsiti sotsiaalteaduslike andmete analüüsiprogrammi SPSS versiooni 29 abil. Tulemuste esitamisel võeti arvesse lisaks lõpuni täidetud ankeetidele (n=385) ka nende vastajate ankeedid, milles oli väljendatud turismi suhtumist ehk täidetud ankeedi A-osa (n=86) ning tulemuste esitlemiseks leiti nii sagedused kui ka protsentuaalsed jaotused, mida esitletakse joonistel.

Tulemused esitatakse kombineeritult, st iga teemagrupi juures esitatakse arvuliselt (kvantitatiivselt) ankeetküsitluse tulemused, mida täiendatakse avatud küsimustest saadud seonduvate vastustega. Olulisemad näitajad esitatakse tabelite, jooniste ja kirjeldustena, tuues välja vaid märkimisväärsed ja asjakohased erisused. Tulemuste tõlgendamisse, järelduste tegemisse ja seonduvate ettepanekute esitamisse oli kaasatud kogu uurimisrühm, millega tagati laiapõhjaline vaade külastajakogemuse analüüsimisel.

Uuringu piirangutena saab välja tuua järgmised tegurid:

- Valimisse sattunud naiste ja meeste protsentuaalne jaotus ei ole kooskõlas üldkogumis oleva jaotusega, kuid mõlemad soogrupid on piisava arvu vastajatega esindatud, et kajastada nende arvamusi. Vastuste soolises võrdluses ei ilmnenud erisusi ja seega eraldi meeste ja naiste arvamusi vaadelda pole vaja.
- Uuringu andmekogumiseks valitud meetodi – ankeetküsitluse – küsimustik sisaldas uuringu lähteülesandest tulenevalt aega ja süvenemist nõudvaid küsimusi, seetõttu jäeti paljudel juhtudel küsimustiku täitmine pooleli.
- Uuringu läbiviimiseks ettenähtud aeg oli lühike ning samal ajal toimus ka teisi uuringuid (Kohaliku tooraine kasutamise uuring toiduturismiettevõtjate seas), samuti muid elanikke kaasavaid tegevusi (Pärnu aasta tegu 2023, Pärnumaa aasta tegu 2023, Kaasav eelarve 2024, omavalitsuste jt ühingute parimate väljaselgitamise konkursid jms),

mistõttu ei pruukinud uuringus osalemise üleskutse jõuda kogu valimini ning võis vastajate valmisolekut uuringus osalemiseks vähendada.

Lähteülesanne koguda vähemalt 500 tagasisidet veebiküsitluse kaudu suuremas osas täideti, lõplikuks analüüsiks sobivaid vastuseid saadi 471 vastajalt. Ankeedi avas lisaks neile vastajatele veel 218 inimest, kuid neist üksikud täitsid ära mõne küsimuse A-osast ja see polnud piisav, et nende vastused analüüsi kaasata.

Uuringu tulemused

Uuringu tulemused esitatakse teemagruppide kaupa: 1) vastaja profiil ehk demograafilised parameetrid, 2) üldine suhtumine turismi ja selle tunnetuslik mõju enda heaolule, 3) rahulolu turismiga majanduslikus, keskkondlikus, kultuurilises, sotsiaalses ja institutsionaalses vaates ning tajutav rahulolu turismiga. Tulemuste esitamisel põimitakse ankeetküsitlusest saadud kvantitatiivsed andmed vabavastuste kujul esitatud andmetega, iga teemagrupi lõpus tehakse ka järeldused ning ettepanekud kohalike elanike rahulolu suurendamiseks ning nende paremaks kaasamiseks turismitoodete arendamisse ja turundamisse.

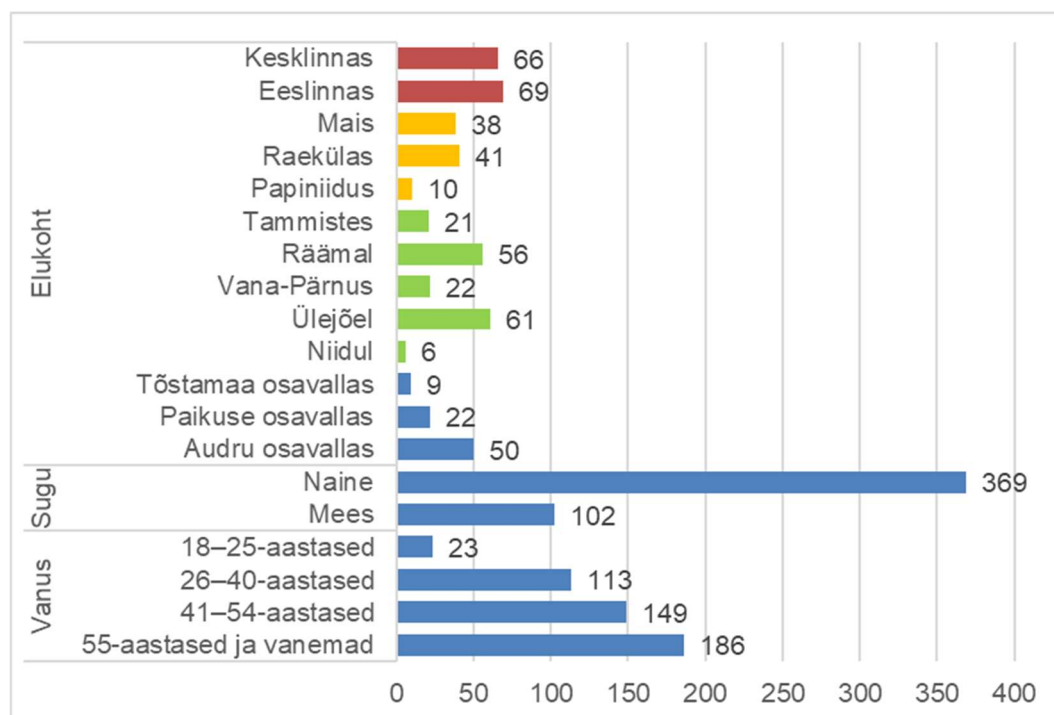
Ankeetküsitlusele laekus 385 lõpuni täidetud ankeeti, pooleli jäeti ankeedi täitmine 86 korral. Tulemuste esitamisel lähtutakse kõikidest ankeetidest ($n=471$), kuid korrektsuse huvides võetakse iga küsimuse juures arvesse vastuse fikseerinud vastajate arv. Vabavastustena esitatud kommentaare kasutatakse vajadusel tulemuste ilmetamiseks.

Uuringu tulemused teemagruppide kaupa

1) Demograafilised andmed – vastajate profiil

Ankeetküsitlusele laekus vastuseid kõikidest Pärnu linna piirkondadest (vt joonis 1), kõige enam Kesklinna linnaosast 135, Ülejõelt laekus 166 ja Raekülalt 89 ankeeti. Audru osavallas täitis ankeedi 50, Paikuse osavallas 22 ja Tõstamaa osavallas 9 elanikku. Uuringus osalemise üleskutse tehti Pärnu linna elanikele ning vanuse, elukoha ja soo järgi oli valim heas kooskõlas üldkogumiga (vt tabel 1). Tõstamaa osavallast oli vastajaid vähem kui 10, mis on küll kooskõlas elanikkonna jaotuse osakaaludega, kuid üldistavate järelduste tegemiseks selle osavalla kohta on vastajate arv siiski ebapiisav. Samas annavad vastused

indikatsiooni Tõstamaa elanike arvamusest, vajadusel saab läbi viia lisauuringuid.

Joonis 1. Ankeetküsitluses osalejate profiil (n=471)

Enamik vastajaid (78%) olid naised (n=369), mis on sotsioloogiliste uuringute puhul tavapärane, sest naised on altimad vastama küsitlustele. Mees- ja naissoost vastajate vastuste vahel olulisi erinevusi ei esinenud, seega edaspidi meeste ja naiste arvamusi eraldi välja ei ole toodud.

Vanusegruppides oli kõige enam vastajaid üle 55-aastaste seas (39%), 41–54-aastaseid oli 32%, 26–40-aastaseid 24% ja kõige nooremast vanusegrupist, 18–25-aastastelt, laekus 5% vastuseid.

Järeldused esimese teemagrupi kohta

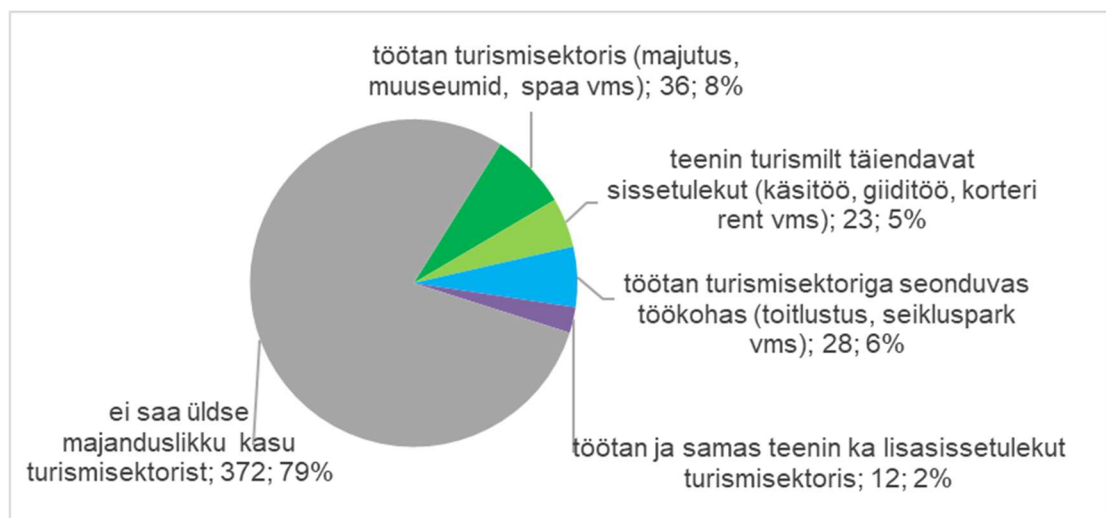
Saadud demograafilistele andmetele tuginedes võib esimese teemagrupi olulisemate järeldustena välja tuua:

- Protsentuaalselt on vastajate jagunemine linnaosade ja osavaldade lõikes üldise Pärnu linna elanikkonna arvuga võrreldav, mille põhjal saab öelda, et kogutud andmestik esindab Pärnu linna erinevaid piirkondi. Sellest saab järeldada, et turismiga seonduv läheb kõikides Pärnu linnaosades elanikele korda ning sellel teemal ollakse valmis kaasa rääkima.

- Üle 2/3 vastajatest olid vanuses üle 41 aasta, mille põhjal saab järeldada, et keskealised ja vanemad tunnetavad oma elukeskkonna ja rahulolu olulisust tugevamalt ning soovivad oma arvamust avaldada ning piirkonna turismiarengus kaasa rääkida.
- Enim vastuseid laekus nendest linnaosadest, kus viibib palju turiste ja toimub erinevaid sündmusi nii suvisel kõrghooajal kui ka madalhooajal sügisel-talvel-kevadel. Võib arvata, et nendes piirkondades tajuvad elanikud turismi olemasolu tugevamalt ning nende üldine rahulolu on turismist arvestatavalt mõjutatud.
- Uuringus osalemise üleskutse oli tehtud Pärnu linna elanikele. Tõstamaa elanike vähesest vastamisaktiivsusest võib arvata, et nad ei tunne ennast veel pärnakatena.

2) Turismi ja turistide mõju (ankeedi A-osa)

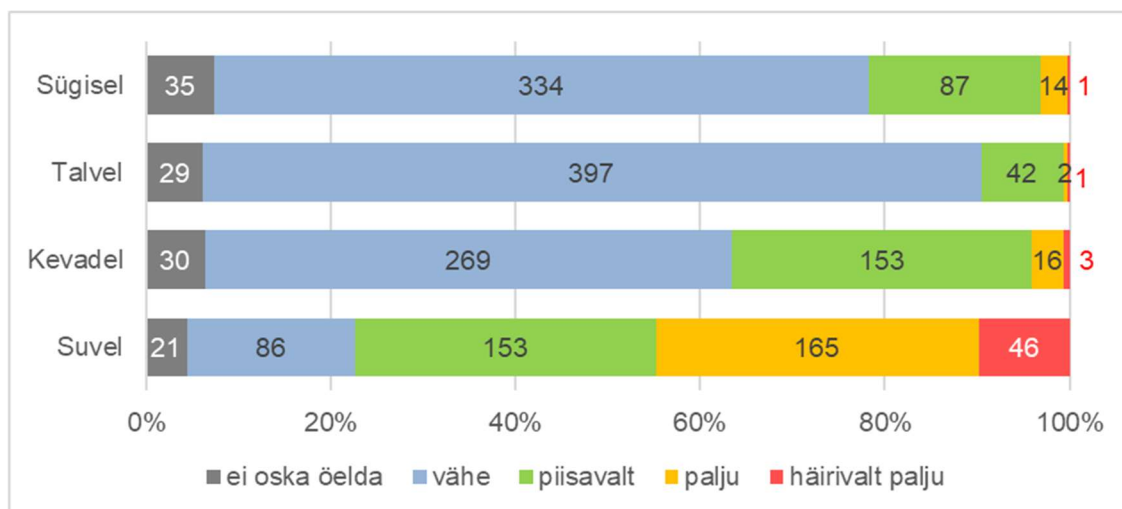
Uuringus osalejatest 79% ei saa turismisektorist majanduslikku kasu, ülejäänud vastajad kas töötavad turismisektoris (8%) või saavad sealt täiendavat sissetulekut (13%) (vt joonis 2). Vastust sai ka täpsustada ning vastajad tõid välja, et nad korraldavad kultuurisündmusi, mis on mingil määral ka turismiga seotud. Mõned vastajad täpsustasid veel, et plaanivad tulevikus ettevõtlikumad olla ja turistide pealt lisasissetulekut teenida.

Joonis 2. Ankeetküsitluses osalejate majandusliku kasu saamine turismisektorist (n=471)

Sõltumata kodukohast/linnaosast märkis Pärnu linnas tervikuna enamus elanikke, et talvel (84%), sügisel (71%) ja kevadel (57%) on turistide vähe. Suve

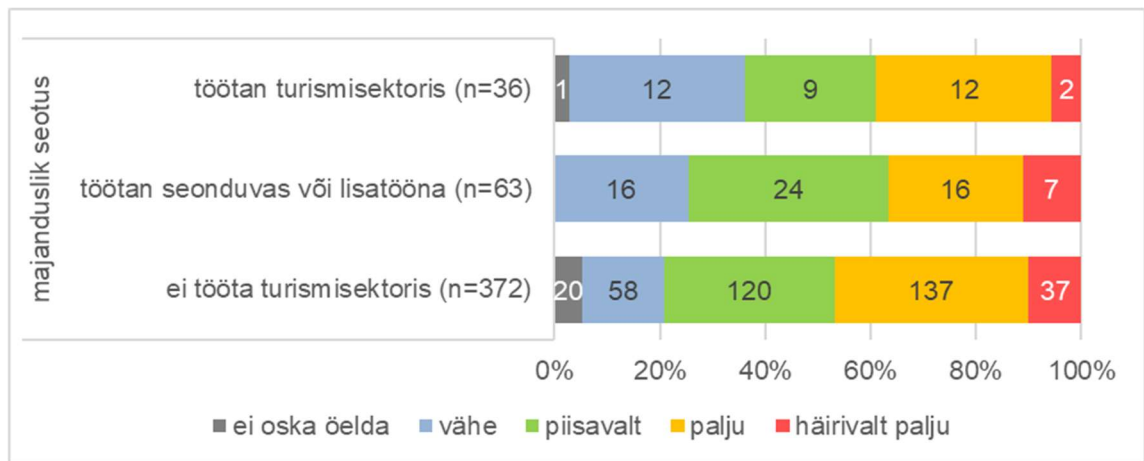
kohta jagunesid vastanute arvamused kaheks – umbes pooled tajusid, et turiste on piisavalt või pigem vähe (51%), teised jällegi, et turiste on palju või isegi häirivalt palju (45%, vt joonis 3).

Joonis 3. Hinnang turistide hulgale erinevatel aastaaegadel (n=471)

Turistide hulga tajumisel suveperioodil ilmneseid grupeeritud linnaosade puhul erinevused. Eelkõige tunnetasid turistide rohkust suveperioodil Kesklinna piirkonna vastajad märkides, et turiste on suvel häirivalt palju (13%) või palju (50%), samas oli ka Ülejõe linnaosades vastajaid, kelle arvates on suvel turiste häirivalt palju (9%) ja palju (25%). Osavaldadest oli suvel turiste palju või häirivalt palju Tõstamaa osavallas (56%), samas vastajate hulk oli oluliselt väiksem kui Pärnu linnaosades või teistes osavaldades. Turistide suurt hulka suvel märkisid häirivaks enim noorim vanusegrupp 18–25-aastased (30%), kuid häirivaks pidasid suvel turismi ka 45–55-aastased (11%) ja 55–65-aastased (8%).

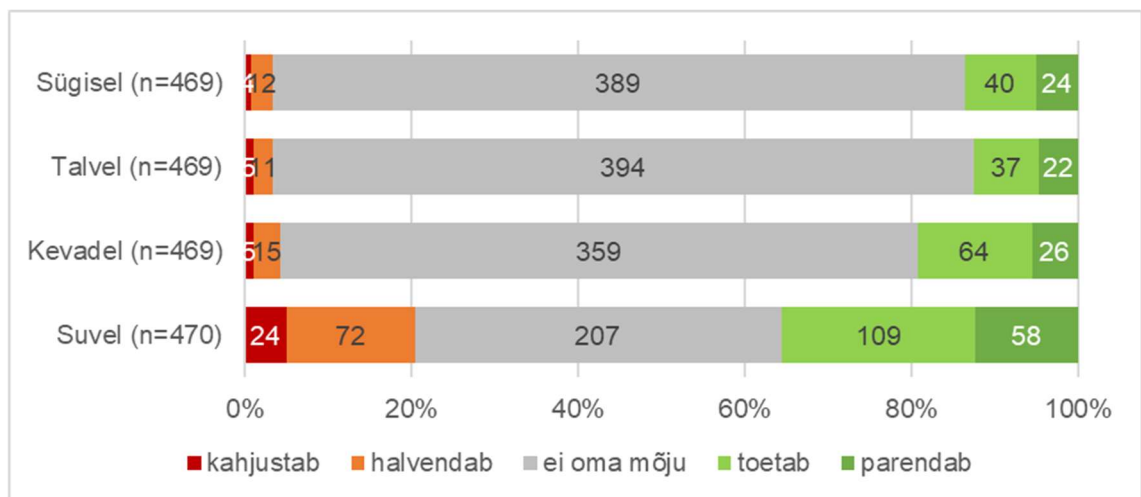
Suurem osa vastajatest, sõltumata sellest, kas vastaja saab turismisektorist majanduslikku kasu või ei ole sektoriga seotud, märkis, et turiste on sügisel, talvel ja kevadel vähe. Samas, suveperioodil tajusid turismisektoris töötavad vastajad, et on turiste piirkonnas vähe (33%) või piisavalt (25%), kuid need vastajad, kes ei saa turismisektorist majanduslikku kasu tajusid, et suvel on turiste piirkonnas palju (37%) või häirivalt palju (10%) (vt joonis 4).

Joonis 4. Hinnang turistide hulgale suveperioodil vastavalt majanduslikule seotusele turismisektoris (n=471)

Vastajatest 77–84% märkisid, et sügisel, talvel ja kevadel ei oma turism mõju nende ja nende perekonna heaolule, samas 4% hindasid, et turism kahjustab (1%) või halvendab (3%) nende heaolu madalperioodil ja kuni 19% leidsid, et turism toetab või parendab nende heaolu turismi madalperioodil (vt joonis 5). Vastajad tõid välja, et kohaliku elaniku heaolu mõjutab aasta läbi teenuste kättesaadavus ja hind ning madalhooajal kaovad koos turistidega teenused piirkonnast, aga kõrge hinnatase säilib. Lisaks toodi välja, et madalhooajal on vähe ilmast mittesõltuvaid teenuseid. Umbes 5% vastajatest olid arvamusel, et talvel ei ole Pärnus midagi teha ja nad ei soovita siia tulla.

Võrreldes turismi madalperioodiga oli suurem nende vastajate hulk, kes hindasid, et suveperioodil turism toetab (23%) või parendab (12%) nende heaolu, sealjuures oli suurem ka nende vastajate hulk, kes tajusid, et turism halvendab (15%) või kahjustab (5%) nende heaolu. Vastajad leidsid, et turismist sõltub nende sissetulek, suveperioodil on kohalikul elanikul teenuste valik ja kättesaadavus parem kui madalhooajal ja toimub eriilmelisi ja erinevale vanusele sobivaid üritusi. Samas heaolu halvendab või kahjustab kõrge parkimistasu ja kehv parkimis- ja liikluskorraldus, mille tõttu turistid liiguvad kohaliku elaniku elurajoonidesse. Ligi 5% vastajatest ei soovitanud üldse suvel Pärnusse tulla, sest rahvamassid on liiga suured, ootejärjekorrad pikad, teenuste kvaliteet halb.

Joonis 5. Hinnang turismi mõjule enda ja oma perekonna heaolus (n=471)

Kuigi linnaosade lõikes tunnetasid kõige enam turismi halvendavat (17%) või kahjustavat (10%) mõju suvel vastajad Kesklinnast, oli selles linnaosas siiski suur osa (39%) arvamusel, et turism toetab ja parendab nende heaolu, või tunnetasid, et turism nende heaolule mõju ei avalda (35%). Muudes linnaosades ja osavaldades tajusid turismi negatiivset mõju heaolule vähem kui 20% vastajatest, Tõstamaa osavallas ei märkinud seda ükski vastaja. Enim tunnetasid turismi kahjustavat ja halvendavat mõju suvel noorima vanusegrupi esindajad (35%) ja need, kes ei tööta turismisektoris (22%).

Avatud küsimusele, mis valmistab turismiga seoses kõige rohkem muret, vastasid Kesklinna elanikud, et neid häirib kõige enam keeruline ja kallis parkimine, kehv liiklus- ja parkimiskorraldus, öine müra, ööelu vähene ohjamine, liiga kõrged hinnad, matkaautode taristu puudumine ja seik, et turist ei arvesta kohaliku elanikuga. Vastajad tõid välja ka seda, et teenused on kujundatud ainult turistile, madalhooajal on teenuseid vähe ja linn on "igav", sest teenuste fookus on spaadel ja rannal.

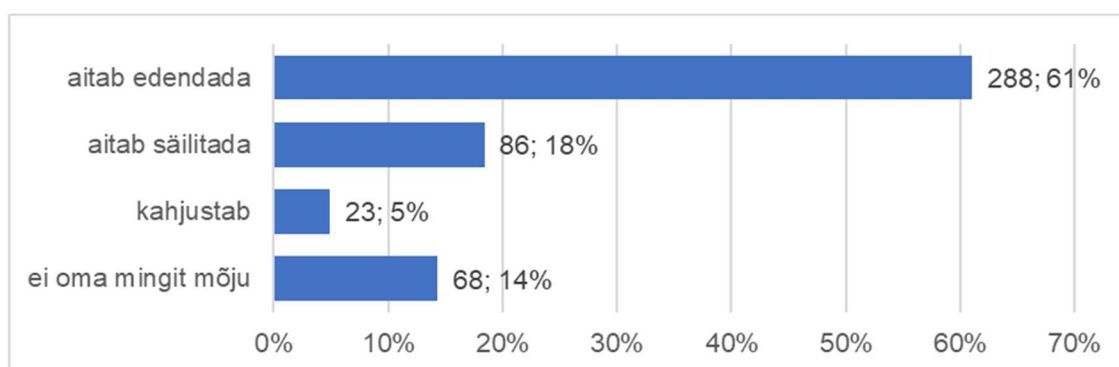
Ülejõel elavad vastajad tõid välja kehv liiklus- ja parkimiskorraldust, liiga kõrgeid hindu, et turist ei arvesta kohaliku elanikuga, kõrghooajal muutub liiklus intensiivseks ja parkimine on väga kallis, teenuste fookus on liigselt spaal ja rannal ning kohalik omavalitsus ei toeta turismi arengut linnas.

Raekülas elavad vastajad tõid esile, et piirkonnas on vähe tõmbenumbreid, linnaruumi kasutatakse vähe turismiteenuste pakkumiseks/turismiatraksioonide loomiseks, puudub matkaautode taristu ja seetõttu pargitakse rannal ja kohalike

elanike elukohtade läheduses, madalhooajal on teenuseid vähe, hinnad on liiga kõrged, turiste on vähe ning linnaruumi heakord ei ole hea.

Audru osavalla vastajad tõid välja, et madalhooajal on teenuseid vähe, tekib palju prügi, reostatakse loodust, turist ei arvesta kohaliku elanikuga ning merd ja jõge kasutatakse vähe turismiteenuste pakkumiseks. Paikuse osavallas elavad vastajad ütlesid, et turiste on vähe, madalhooajal on teenuseid vähe ja hinnad on liiga kõrged. Tõstamaa osavalla vastajad tõid esile looduse reostamise ja vaatamisväärsuste kehva olukorra.

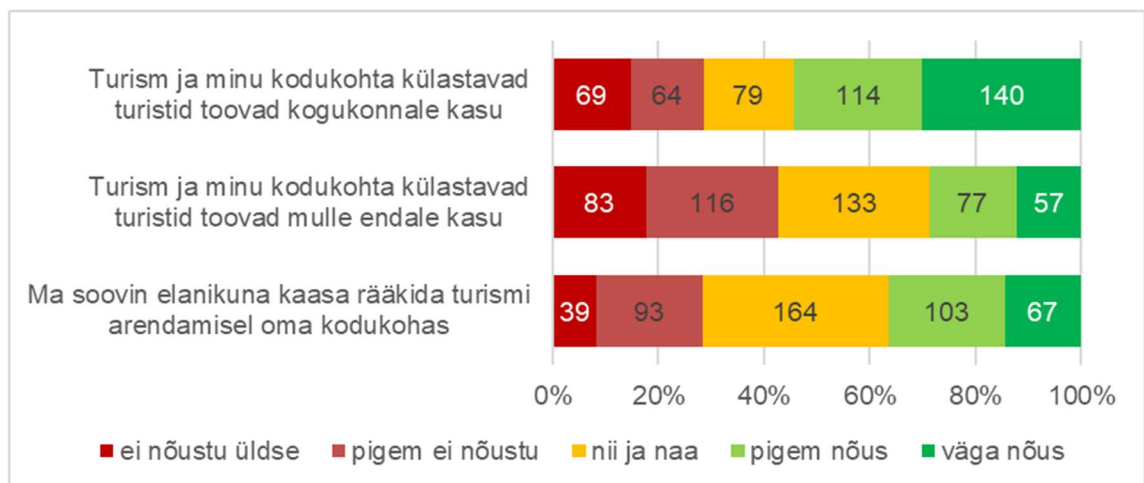
Rohkem kui pooled vastajatest (61%) leidsid, et turism aitab kohalikku identiteeti ja kultuuripärandit edendada ning 18% märkisid, et turism aitab neid säilitada. Turismi kahjustavat mõju tunnetas ligi 5% vastajatest, samas kui 14% arvas, et turism ei omagi mingit mõju kohalikule identiteedile ja kultuuripärandile. (vt joonis 6)

Joonis 6. Hinnang turismi mõjule kohalikus identiteedis ja kultuuripärandis (n=465)

Linnaosade ja vanusegruppide lõikes hinnangu andmisel turismi mõjule kohalikus identiteedis ja kultuuripärandis suuri erinevusi ei ilmnenud. Kesklinna piirkonnas oli mõnevõrra suurem nende osakaal, kes hindasid, et turismil on kahjulik mõju kohalikule identiteedile ja kultuuripärandile.

Rohkem kui pooled vastajatest (55%) nõustusid, et turism ja nende kodukohta külastavad turistid toovad nende kogukonnale kasu, samas 43% vastajatest ei nõustunud, et sellest oleks neile endile kasu (vt joonis 7). Oma kodukohas sooviksid elanikuna turismi arendamisel kaasa rääkida 36% vastajatest, ligi sama palju vastajaid (35%) olid kahevahel vastates „nii ja naa“.

Joonis 7. Hinnang turistidelt kogukonnale toodava kasu kohta (n=466)

Erinevaid vastajaprofiile silmas pidades oli soov (valitud olid vastused „nõus“ või „pigem nõus“) turismi arendamisel oma kodukohas kaasa rääkida kõigil üldiselt sarnane. Teistest pisut enam avaldasid selleks soovi Kesklinna ja Paikuse osavalla elanikud, need, kes saavad turismisektorist täiendavat majanduslikku tulu ning vanusegruppide 26–40 aastat ja 41–55 aastat esindajad. Samas leidis iga vastajaprofiili puhul arvestatav hulk neid, kes jäid kahevahele.

Vastates küsimusele, mida külalised võiksid suvel Pärnus teha, soovitati turistidel suvel külastada randa, kohvikuid-restorane, muuseume, kontserte, teatrit, erinevaid üritusi ja jalutada parkides. Lisaks toodi välja tegevusi jõel ja jõeäärse ala külastamist, rannapromenaadil jalutamist, Valgeranda ja sealset seiklusparki, Lottemaad ning matkamist (vt joonis 8). Külastada soovitati ka Romantilise rannatee ettevõtteid ja üritusi, Tõstamaa mõisa ning kalurikülasid. Keskuslinnas elavad vastajad soovitasid linnast välja sõita, metsi ja rabasid külastada ja väikesaartel käia. Audru, Paikuse ja Tõstamaa osavallas elavad vastajad soovitasid lisaks lähipiirkonnale külastada ka linnakeskust.

Vastajad mainisid ka seda, et kõrghooajavälisel ajal ei ole Pärnus ega nende kodukohas piisavalt „ilmakindlaid” teenuseid ning nad ei oskagi midagi soovitada.

Järeldused

Kokkuvõtvalt saab teise teemagrupi – üldine suhtumine turismi ja selle tunnetuslik mõju enda heaolule – põhjal teha järgmised järeldused:

- Vastajate seas domineerisid need, kes ei saa turismist majanduslikku kasu. Vastanute profiilist tulenevalt saab järeldada, et need, kelle sissetulek ei sõltu turismist, tunnevad vajadust turismiga seotud rahulolu teemadel kaasa rääkida, kuna tajuvad turismi otsest mõju endi rahulolule.
- Neid, kes ei saa majanduslikku kasu turismisektorist, häirib turistide viibimine piirkonnas rohkem kui sektorist tuluteenivaid vastajaid. Sellest võib järeldada, et majandusliku tulu saamine suurendab kaasatuse tunnet ja seega mõjutab vastaja hinnangut turistide arvukuse tajumisel.
- Tunnetatakse turismisektori olulisust ning praegu turismist majanduslikku kasu mittesaajad plaanivad tulevikus ettevõtlikumad olla ja turismiteenuste pakkumisega lisasissetulekut teenida.
- Seda, et turiste on palju, ka häirivalt palju, tajuvad vastajad vaid suvel ning eelkõige Kesklinna elanikud, aga ka mõned Ülejõe elanikud. Sama ei tajuta kesklinnast kaugemates linnaosades. Seetõttu saab öelda, et suvine turismisektori tegevus ja turistid on koondunud pigem kesklinna kanti ja selle ümbrusesse ning teistesse linnaosadesse satuvad turistid harvem.
- Kohalikud elanikud mõistavad, et turistidele loodud võimalused (teenused, sündmused, taristu jms) rikastavad nende igapäevaelu ja suurendavad heaolu.
- Turismi suur hooajalisus mõjutab otseselt aastaringset teenuste kättesaadavust ja hinda – madalhooajal teenuste kättesaadavus oluliselt väheneb ja kõrge hinnatase säilib.
- Turismiga seoses valmistas kõige rohkem muret kehv liiklus- ja parkimiskorraldus ja suveperioodil oluliselt suurenenud liikluse intensiivsus. Kehtiv parkimiskorraldus ei toeta kohalike elanike rahulolu, sest turistide jaoks ei ole loodud piisavalt mugavaid ja kättesaadavaid parkimisvõimalusi, mistõttu pargitakse elurajoonides.

- Enamik vastajaid leidis, et turism aitab kohalikku identiteeti ja kultuuripärandit edendada. Järeldusena tajuvad kohalikud, et turistid on üks põhjus oma traditsioonide elushoidmiseks ja annavad võimaluse neid ka maailmale tutvustada.
- Rohkem kui pooled vastajatest nõustuvad, et turism ja nende kodukohta külastavad turistid toovad nende kogukonnale kasu. Järelikult on kogukonnatunde olemasolu ja kogukondliku kasu tunnetamine/saamine kohalike elanike heaolu jaoks oluline, mistõttu on turismisektori hea toimimine vajalik.
- Suur osa elanikke soovib kaasa rääkida turismi arendamisega seotud küsimustes, mis annab võimaluse turismisihtkoha arendusorganisatsioonile nende kaasamiseks nii arendustegevuste kavandamisse kui ka sihtkoha turundamisse. Sama suur osa vastajaid on kahevahel, järelikult soovi korral on võimalik ka neid innustada turismisihtkoha arendamisel ja turundamisel kaasa rääkima.
- Kohalik elanik on küll valmis soovitada tegevusi, kuid esimese soovitusena suvehooajal suunatakse külastajad randa. Nii suvel kui ka madalhooajal soovitatakse lisaks spaadele külastada muuseumi, teatrit ja kontserdimaja.

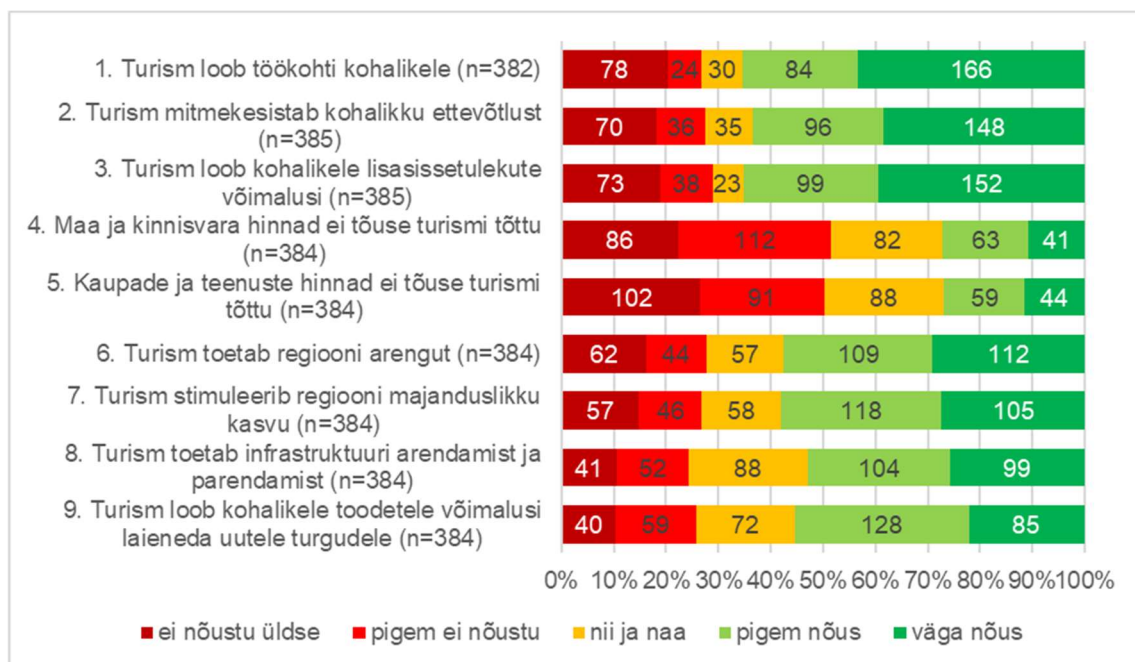
3) Rahulolu turismi erinevate mõjudega (ankeedi B-osa)

Rahuloluhinnangud jaotati vastavalt teoreetilisele alusele (Cotrell jt, 2013; ETIS, 2016; Mehdiabadi jt, 2021) kuude blokki, millest igas oli 4–9 väidet, millega vastajatel oli võimalik kas nõustuda või mitte. 86 vastajat täitsid ankeedist ära vaid A-osa, seetõttu analüüsiti ankeedi B-osas 385 vastajat.

Rahulolu turismi majanduslike mõjudega

Majanduslikud mõjud hõlmavad inimese loodud kapitali, sealhulgas erinevaid taristute vorme (nt teed, raudteed ja hooned) ning inimeste materiaalsel heaolu, tööhõivet ja sissetulekut. Esimeses blokis oli vastajal võimalus hinnata oma nõustumist turismiga seotud majanduslike mõjusid käsitlevate väidetega (vt joonis 10). Vastajate enamus oli nõus või pigem nõus väidetega, et turism loob kohalikele töökohti (65%), mitmekesistab kohalikku ettevõtlust (63%) ja loob kohalikele lisasissetulekute võimalusi (65%). Samas ligi kolmandik vastajatest (kuni 29%) nende väidetega ei nõustunud.

Rohkem kui pooled nõustusi või olid pigem nõus ka väidetega, et turism toetab regiooni arengut (58%) ning stimuleerib majanduslikku kasvu (58%), loob kohalike toodete võimalusi laieneda uutele turgudele (55%) või toetab infrastruktuuri arenguid (53%). Ligikaudu veerand vastajatest neid väiteid aga ei toetanud.

Joonis 10. Hinnang turismi majanduslike mõjude kohta

Neid, kes leidsid, et maa ja kinnisvara hind ning kaupade ja teenuste hinnad turismi tõttu tõusevad, oli ligikaudu pool – vastavalt 52% ja 50%. Vastajad, kes turismist tingitud maa ja kinnisvara ning kaupade ja teenuste hinnatõusu ei tunne, oli 27%. Leidsid ka neid (kõige rohkem maa ja kinnisvara puhul 21% ning kaupade ja teenuste korral 23%), kes ei osanud majanduslikke mõjusid käsitlevate väidete puhul seisukohta võtta.

Ka osavaldade ja linnaosade lõikes olid enamik vastajatest arvamusel, et turism loob kohalikele töökohti, mitmekesistab kohalikku ettevõtlust ja loob lisasissetulekute võimalusi. Vaid Tõstamaa osavalla puhul leidsid rohkem kui pooled vastajad, et see nii ei ole.

Sellega aga, et turism loob kohalikele töökohti, mitmekesistab kohalikku ettevõtlust ja loob lisasissetulekute võimalusi, ei nõustunud ligi pooled turismisektoris töötavatest vastajatest. Samas olid turismisektorist

lisisissetulekuid saavad ja sektoris mittetöötavad vastajad sellega enamasti nõus.

Erinevate vanusegruppide puhul ei nõustunud kõige enam 26–40-aastased ja 41–55-aastased väidetega, et turism loob kohalikele töökohti, mitmekesistab kohalikku ettevõtlust ja loob lisisissetulekute võimalusi. Üle 55-aastased näevad aga turismist tulenevaid majandusliku kasu võimalusi kõige enam.

Maa ja kinnisvara ning kaupade ja teenuste turismist tingitud hinnatõusu tajutakse kõige tugevamalt Audru osavallas, Raekülas ning Pärnu jõe paremkaldal asuvates linnaosades, veidi vähemal määral Kesklinna piirkonnas ning kõige vähem tajutakse seda Paikuse ja Tõstamaa osavaldades. Võrreldes turismisektoris töötavate või sektorist lisatulu saavate vastajatega tajuvad hinnatõusu enam need, kes sektoris ei tööta ja sealt lisatulu ei saa.

Kui maa ja kinnisvara hindade tõusu tajuvad enim üle 55-aastased (58%) ja ka 26–40-aastased vastajad (55%), siis seda, et kaupade ja teenuste hinnad turismi tõttu tõusevad, tajuvad vanemate, üle 55-aastaste (61%) kõrval just nooremad, 18–25-aastased vastajad (57%).

Erinevate vastajate profiilide puhul olulisi erisusi ei esinenud. Enamikus linnaosades ja osavaldades tunnetati turismi kasulikku mõju regiooni arengule ja majanduslikule kasvule, vaid veidi vähemal määral tunnetasid seda vastajad Tõstamaa osavallast.

Erisusena saab välja tuua selle, et turismisektoris töötavad vastajad olid võrreldes turismisektorist majanduslikku kasu mitte saavate vastajatega skeptilisemad selle osas, et turism toetab regiooni arengut ja stimuleerib regiooni majanduslikku kasvu. Ligi pooled (48%) turismisektoris töötavatest vastajatest ei nõustunud, et turism toetab regiooni arengut ja stimuleerib regiooni majanduslikku kasvu. Kusjuures nende seas, kes turismisektorist majanduslikku kasu ei saa, oli mõlema väitega mittenõustunuid vähem – kuni 25%, samas oli nende seas ka neid, kes ei osanud seisukohta võtta ning märkisid vastuseks „nii ja naa“ (16%).

Tuginedes tulemustele, mis väljendavad rahulolu turismist tingitud majanduslike mõjudega, saab teha mõningaid üldistavaid järeldusi:

- Üldiselt tajutakse turismi olulist majanduslikku kasu piirkonnale – turism loob kohalikele töökohti, mitmekesistab kohalikku ettevõtlust ja loob kohalikele lisasissetulekute võimalusi, toetab regiooni arengut ning stimuleerib majanduslikku kasvu, loob kohalike toodete võimalusi laieneda uutele turgudele ning toetab infrastruktuuri arenguid.
- Turismisektoris töötavad või sealt sissetulekut saavad vastajad tajuvad, et turism toetab regiooni arengut tervikuna pigem vähe ning sektor on majanduslikult ebastabiilne – turismi suur hooajalisus ei taga regulaarset sissetulekut aasta ringi, mistõttu on keeruline teha arendusotsuseid ning pikaajalisi investeeringuid.
- Nii maa ja kinnisvara kui ka kaupade ja teenuse kõrgeid hindu seostatakse muuhulgas turismiga piirkonnas.

Rahulolu turismi keskkonnamõjudega

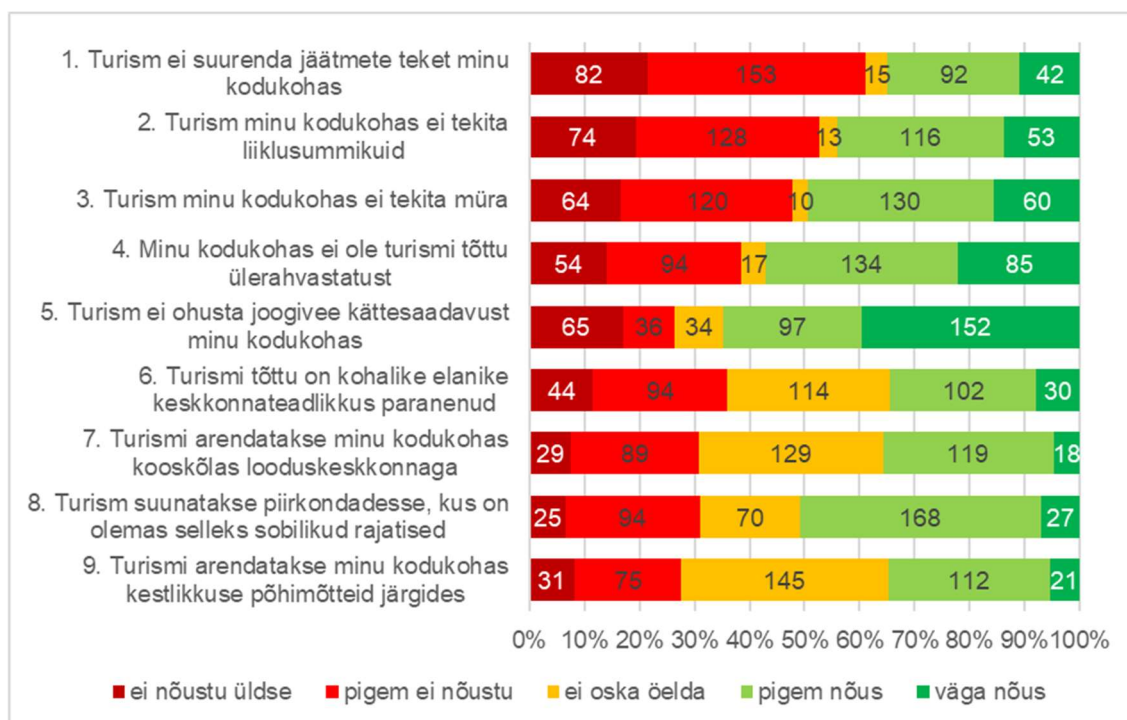
Turismist tingitud keskkonnamõju hindavad küsimused on seotud loodusväärtuste ning taastuvate ja taastumatute ressursside olukorra tajumisega. Üle poolte vastajatest leiab, et turism suurendab jäätmete teket nende kodukohas (61%) ja tekitab liiklusummikuid (53%). Leiti ka seda, et turism tekitab müra (48%) ning põhjustab ülerahvastatust (39%) (vt joonis 11). Samas hindasid enam kui pooled vastajatest (57%), et ülerahvastatust turismi tõttu ei ole või pigem ei ole ning müra ei olnud probleemiks 49%-le vastajatest.

Joogivee kättesaadavuse ohustamist turismi tõttu ei tunnetanud 65% vastanutest, samas oli ka neid (26%), kelle hinnangul turism avaldab negatiivset mõju joogivee kättesaadavusele.

Veidi rohkem kui pooled vastajad (51%) nõustusid, et turism suunatakse nende kodukohas piirkondadesse, kus on olemas selleks sobilikud rajatised. Paljud leidsid ka seda, et turismi tõttu on kohalike elanike keskkonnateadlikkus paranenud (34%) ning turismi arendatakse kooskõlas looduskeskkonnaga (36%) ja kestlikkuse põhimõtteid järgides (35%).

Kui turismi negatiivsete mõjude (jäätmete, müra, liiklusummikud jm) kohta nende kodukohas andsid kindla hinnangu peaaegu kõik vastajad, siis seda, kas turismi tõttu on kohalike elanike keskkonnateadlikkus paranenud või kas turismi

arendatakse kooskõlas looduskeskkonnaga ja kestlikkuse põhimõtteid järgides, ei osanud ligi kolmandik (kuni 38%) vastajaid hinnata.

Joonis 11. Rahulolu turismi keskkonnamõjudega (n=384)

Jäätmete suuremat tekkimist turismi tõttu märkisid enim vastajad Pärnu kesklinnast (kõik linnaosad) (61–63%) ja Audru osavallast (66%). Vaid Tõstamaa osavallas tajuti seda vähem (22%). Teistest teravamalt tunnetasid jäätmete suuremat tekkimist ka need, kes ei tööta turismisektoris (65%) ja üle 55-aastased (70%).

Liiklusummikute tajumises suuri erisusi ei ilmnunud, vastajad Audru ja Tõstamaa osavaldadest tajusid liiklusummikute suurenemist vähemal määral kui vastajad teistest linnaosadest. Samas tajusid 18–25-aastaste ja üle 55-aastaste seas rohkem kui pooled (vastavalt 57% ja 55%), et turism suurendab liiklusummikuid nende kodukohas.

Turismi tõttu suurenenud müra tajusid enim Kesklinnast pärit vastajad (58%) ja 18–25-aastased (57%), ligikaudu pooled tajusid seda ka Audru (51%) ja Paikuse (50%) osavaldades. Mõningal määral vähem tajusid turismist tingitud müra suurenemist vastajad Tõstamaa osavallast (33%) ja Raeküla linnaosadest (37%).

Turismist tingitud ülerahvastatust tunnetasid enim need, kes töötavad turismisektoris (52%) ja Kesklinnast pärit vastajad (49%), Audru osavallas

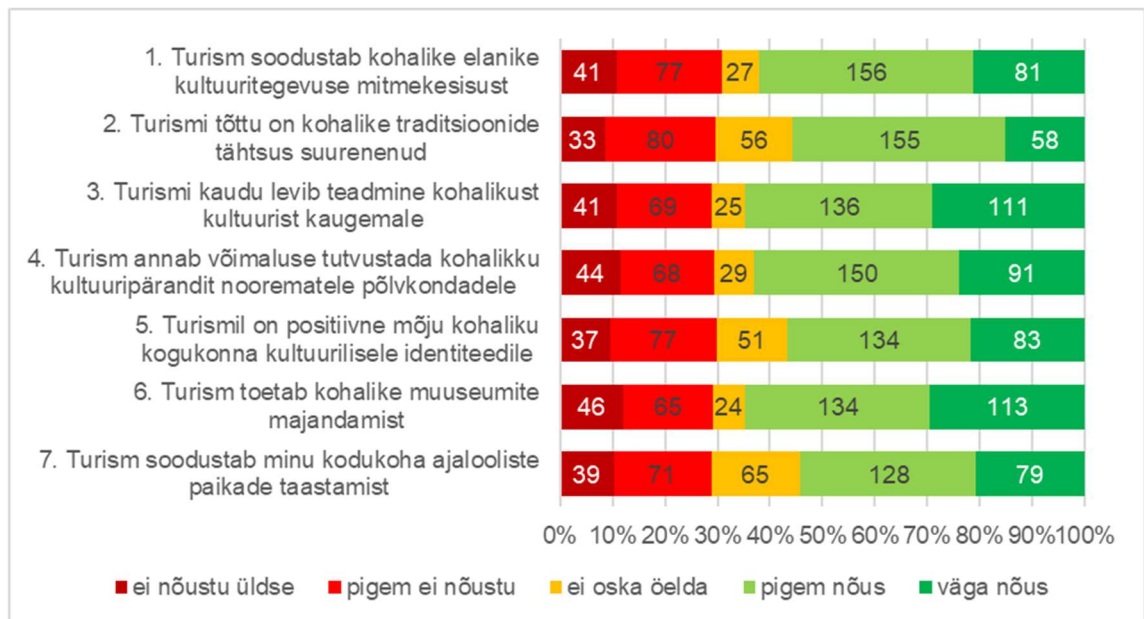
tunnetati seda kõige vähem (23%). Joogivee kättesaadavuse halvenemist turismi tõttu tunnetasid samuti enim need, kes töötavad turismisektoris (48%), ühtlasi vastajad Tõstamaa osavallast (44%). Joogivee kättesaadavuse halvenemisega turismi tõttu nõustusid kõige vähem vastajad Audru osavallast ja üle 55-aastased (mõlemaid vastavalt 17%).

Sellega, et turismi arendatakse kooskõlas looduskeskkonnaga ning suunatakse piirkondadesse, kus on olemas selleks sobilikud rajatised, nõustusid kõige vähem turismisektoris töötavad inimesed (vastavalt 48% ja 62%). Väidete puhul, et turismi arendatakse kooskõlas looduskeskkonnaga ja kestlikkuse põhimõtteid järgides, jäädi kõiki demograafilisi andmeid arvestavas (vastavalt 28–37% ning 29–41%) osas kahevahele ehk valiti vastuseks „nii ja naa“.

Elanike rahulolu silmas pidades saab järeldada, et turismist tingitud negatiivseid keskkonnamõjusid (jäätmete, liiklusummikute, müra ja ülerahvastatuse teke) tajutakse tugevamalt, samas kui positiivseid mõjusid (turism suunatakse sobilike rajatistega piirkondadesse ning arendatakse kooskõlas looduskeskkonnaga ja kestlikkuse põhimõtteid järgides) märgatakse vähem.

Rahulolu turismi mõjudega kultuurile

Nii kultuurilised kui ka sotsiaalsed turismist tingitud mõjud käsitlevad inimkapitali (nt teadlikkust, kogemusi, teadmisi, oskusi ja käitumist) ning põhilisi inimõigusi. Turismi kasulikke mõjusid kultuurile tunnetasid üldjuhul üle 60% kõikidest vastajatest (vt joonis 12). Mõnede väidete puhul – turismi tõttu on kohalike traditsioonide tähtsus ja kogukonna kultuuriline identiteet suurenenud ning ajalooliste paikade taastamine soodustatud – jäi siiski rohkem vastajaid kahevahel seisukohale (13–17%) kui teiste kultuuri puudutavate väidete puhul (68%).

Joonis 12. Rahulolu turismi mõjudega kultuurile (n=382)

Erinevate vastajaprofiilide võrdlus näitas, et Audru ja Paikuse osavalla vastajad tajusid enim turismi positiivset mõju kultuurile, sama saab öelda üle 55-aastaste kohta. Kõige vähem nõustusid turismi positiivse mõjuga turismile need, kes töötavad turismisektoris – iga väite puhul oli just nende seas enim neid, kes turismi positiivset mõju kultuurile ei tajunud.

Tulemustele tuginedes saab peamiste järeldustena kultuuriga seotud rahulolu tajumises välja tuua järgmist:

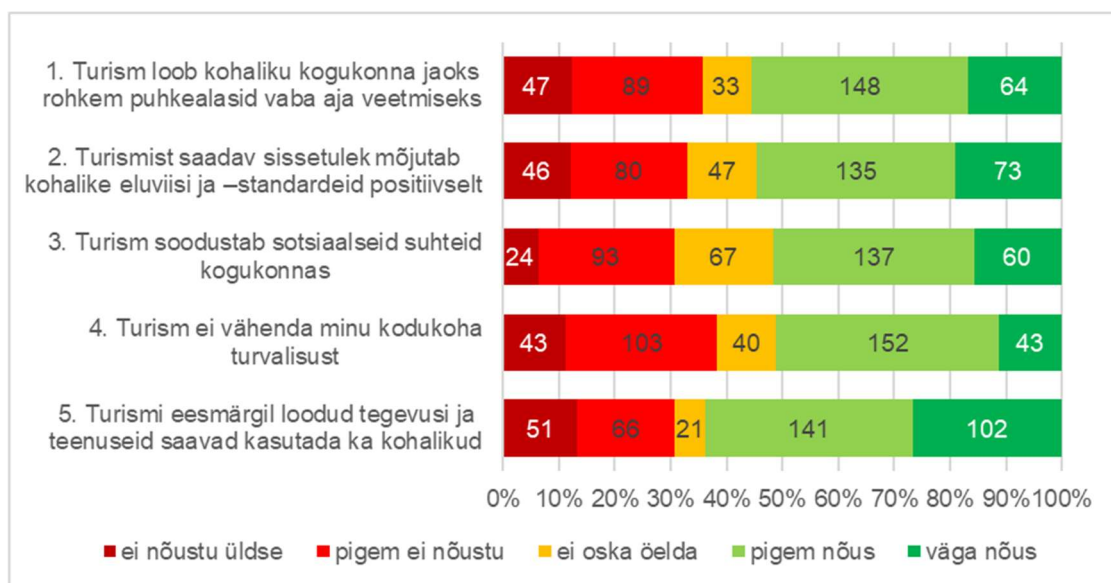
- Sarnaselt turismi majandusliku mõju tajumisega hinnatakse turismi positiivset mõju ka kultuurile. Järelikult kultuur ja sellega seonduv on oluline komponent elanike rahulolu kujunemisel ning turism annab võimalusi arenguks erinevatele kultuurivaldkonnas tegutsejatele.
- Uuringust selgus, et turismisektoris töötavad vastajad tajuvad teistest vähem turismi positiivset mõju kultuurile ja selle arengule. Suvehooajale koondunud kultuurisündmused kattuvad ajaga, mil enamik turismisektoris töötavatest inimestest on tööga hõivatud ning ei saa seetõttu ise kultuurisündmustest osa. Võib järeldada, et eriilmelisi kultuurisündmuseid ei ole tasuv korraldada aasta ringi, vaid pigem turismi kõrghooajal, kui piirkonnas on rohkem maksejõulisi kliente. Lisaks võib oletada, et kohalikud turismisektoris töötajad ei taju, et suvised suured kultuurisündmused tooksid neile otseselt kasu ja raha piirkonda, sest

sündmuse korraldajad tulevad väljastpoolt Pärnut ja võtavad kaasa ka paljud teenuseosutajad.

Rahulolu turismi sotsiaalsete mõjudega

Turismist tingitud positiivsete sotsiaalsete mõjude (vt selgitust eelnevas blokis) puhul tunnetasid vastajad enim, et turismi eesmärgil loodud tegevusi ja teenuseid saavad kasutada ka kohalikud ise (64%) (joonis 13). Sellega, et turism loob rohkem puhkealasid vaba aja veetmiseks, mõjutab positiivselt eluviisi ja -standardeid ning soodustab sotsiaalseid suhteid kogukonnas, nõustusid rohkem kui 50% kõikidest vastajatest. Samas oli sotsiaalsete suhete soodustamise osas arvestatav hulk ka neid (18%), kes ei osanud kindlat seisukohta võtta ning valisid vastuseks „nii ja naa“.

Üle poole (51%) vastajatest hindas, et turism ei vähenda nende kodukoha turvalisust, samas 38% tajusid, et turvalisus nende kodukohas on vähenenud. Tõstamaa osavallas tajuti enim, et turvalisus nende kodukohas ei vähene (56%), Kesklinnas ja Raeküla linnaosades tajuti seda vähem (vastavalt 43% ja 41%).

Joonis 13. Rahulolu turismi sotsiaalsete mõjudega (n=381)

Linnaosade lõikes suuri erisusi ei olnud, samas turismi positiivset sotsiaalse mõju kõiki aspekte tajusid enim Audru ja Paikuse osavaldade vastajad. Sarnaselt turismi mõjuga kultuurile nõustusid turismi positiivse sotsiaalse mõjuga kõige vähem need, kes töötavad turismisektoris. Kõige vähem nõustusid turismi positiivsete sotsiaalsete mõjudega vastajad vanuses 41–54 aastat.

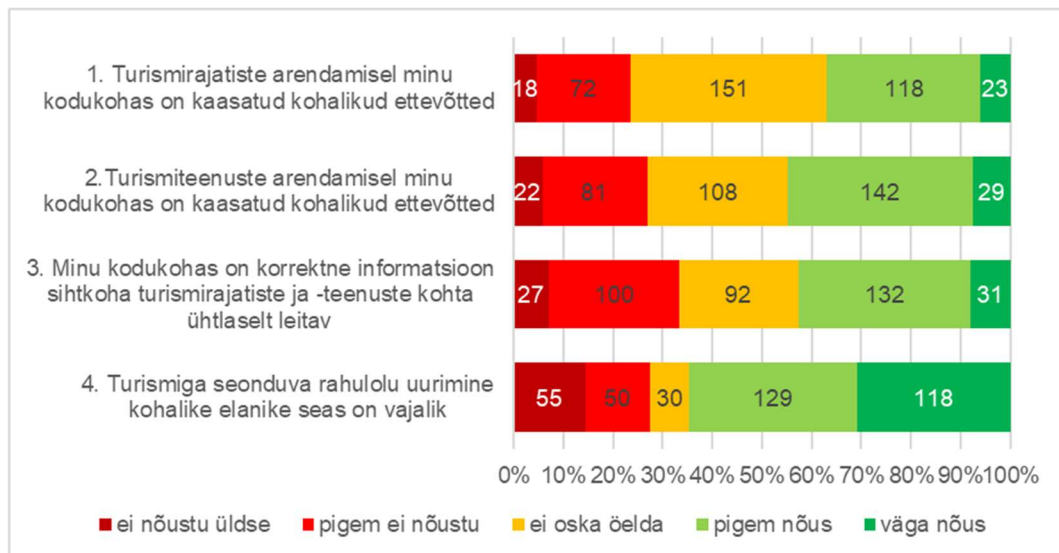
Tulemustele tuginedes saab peamiste järeldustena turismist tingitud sotsiaalsete mõjude kohta välja tuua järgmist:

- Kohalikud kasutavad turismi eesmärgil loodud tegevusi ja teenuseid ka ise ning suur osa neist seostas turismi puhkealade loomise, positiivse eluviisi ja -standardite ning sotsiaalsete suhete soodustamisega kogukonnas. Järelikult toetavad turismi eesmärgil loodud tegevused ja teenused kohalike sotsiaalset heaolu.
- Kuigi enam kui pooled ei taju turvalisuse vähenemist turismi tõttu, on siiski arvestatav hulk neid, kes seda tajuvad ning suurema arvu turistide viibimisel piirkonnas on tõenäosus turvatunde vähenemisele suurem.

Institutsionaalne kaasamine

Turismi institutsionaalse kaasamise fookus on sotsiaalsel kapitalil, sealhulgas ühiskondlikel institutsioonidel, valitsusorganisatsioonidel, inimestevahelistel suhetel, kaasavatel planeerimisprotsessidel, partnerlussuhetel, koostööl ja võimusuhetel.

Kõikidest vastajatest 65% nõustus sellega, et turismiga seonduva rahulolu uurimine kohalike elanike seas on vajalik, samas oli 27% neid, kelle hinnangul see ei ole vajalik (vt joonis 14). Paljud vastajad aga ei osanud öelda, kas turismirajatiste (40%) või turismiteenuste (28%) arendamisel nende kodukohas on kaasatud ka kohalikud ettevõtted – see oli kõikide vastajaprofiilide puhul sarnane. Ligikaudu kolmandik (33%) ei nõustunud väitega, et nende kodukohas on korrektne informatsioon sihtkoha turismirajatiste ja -teenuste kohta ühtlaselt leitav.

Joonis 14. Institutsionaalne kaasamine (n=382)

Ettevõtete kaasamist turismiteenuste arendamisel tajusid enim vastajad Kesklinnast (50%), need, kes ei tööta turismisektoris (47%), ja vanemad kui 55-aastased (52%). Sellega, et korrektne informatsioon sihtkoha turismirajatiste ja -teenuste kohta on ühtlaselt leitav, nõustus enim kõige noorem vanusegrupp ehk 18–25-aastased (57%) ning kõige vanem vanusegrupp ehk üle 55-aastased (47%).

Keskuslinnaosade vastajatest enamik (62–67%) leidsid, et turismiga seonduva rahulolu uurimine on vajalik, kuid samas 26–33% märkisid siiski, et selline uurimine ei ole vajalik. Audru osavalla vastajatest 77% hindasid, et turismiga seonduva rahulolu uurimine on vajalik. Need, kes ei tööta turismisektoris ja on vanemad kui 55 aastat, pidasid turismiga seonduva rahulolu uurimist kõige enam vajalikuks (vastavalt 68% ja 73%).

Tõstamaa osavallas oli võrreldes teiste linnaosadega rohkem neid, kes ei pidanud vajalikuks kohalike elanike rahulolu uurimist (44%), ja vähem neid, kes pidasid seda vajalikuks (33%). Vastajaprofiile võrreldes ilmnes veel, et kõige vähem pidasid turismiga seonduva rahulolu uurimist kohalike seas vajalikuks need, kes töötavad turismisektoris (55%) või saavad sealt majanduslikku tulu (31%).

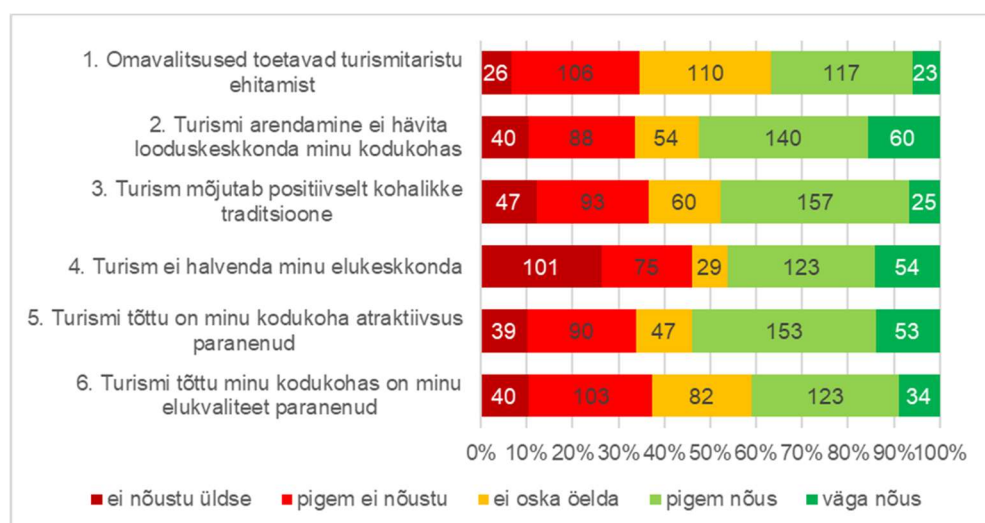
Tuginedes eeltoodud tulemustele saab peamiste järeldustena turismist tingitud institutsionaalse kaasamise kohta välja tuua järgmist:

- Turismisektoris toimuvaga ollakse kursis pigem vähe ning turismisihtkoha juhtimisorganisatsiooni poolset elanike kaasamist tajutakse pigem ebapiisavalt.
- Turismisektorist kasu mitte saavad elanikud on turismi negatiivsetele mõjudele tundlikumad, sealjuures märkavad nad turismi positiivseid mõjusid rohkem kui need, kes turismisektoris töötavad või sealt lisisissetulekut saavad. Kohalikel elanikel on ka selles suur roll, kuidas turistid tunnetavad külalislahkust. Kui kohalike vajadustega arvestatakse ja nende rahulolu püütakse suurendada, väljendavad nad üldist positiivset hoiakut turistide ja turismisektori vastu.

Tajutav rahulolu turismiga

Enamik vastajaid nõustus sellega, et tänu turismile on nende kodukoha atraktiivsus tõusnud (54%) ning turismi arendamine ei hävita looduskeskkonda nende kodukohas (52%) (vt joonis 15). Paljud (48%) kinnitasid ka seda, et turism aitab arendada kohalikke traditsioone. Võrdselt (46%) oli aga vastajate seas neid, kes leidsid, et turism halvendab nende elukeskkonda, ja neid, kes sellega ei nõustunud. Peaaegu võrdselt jagunesid ka vastajad, kes tajusid, et omavalitsused toetavad turismitaristu ehitamist (37%) või siis ei toeta seda (35%), samas ei osanud arvestatav hulk vastajaid (29%) seda üldse hinnata.

Väheses ülekaalus oli neid vastajaid, kes tunnetasid, et turism on nende elukvaliteeti parandanud (41%), kuid 37% vastajatest olid arvamusel, et nende elukvaliteet ei ole turismi tõttu paranenud.

Joonis 15. Tajutav rahulolu turismiga (n=382)

Võrreldes teiste kesklinnaosadega oli Kesklinnas elavate vastajate tajutav rahulolu turismiga madalam, sest vastajad ei tajunud seal turismi positiivset mõju kohalike traditsioonide toetamisel (36%), kodukoha atraktiivsuse (36%) ega ka elukeskkonna parandamisel (46%). Sealjuures märkisid samad vastajad, et turism hävitab looduskeskkonda nende kodukohas (42%) ja halvendab elukeskkonda (41%). Tõstamaa osavalla vastajad tajusid turismiga rahulolu veelgi vähem kui vastajad Kesklinnast.

Kõige suurem tajutav rahulolu turismiga ilmnas Audru osavalla vastajate seas. Vähesed nõustusid seal, et turism hävitab looduskeskkonda (17%) või halvendab elukeskkonda (14%), kuid omavalitsuse toel turismitaristu ehitamise kohta ei osanud samas 34% vastajatest midagi öelda.

Vastajaprofiile võrreldes ilmnas, et ligikaudu pooled neist, kes töötavad turismisektoris (52%) või saavad sealt majanduslikku tulu (53%) leiavad, et omavalitsused ei toeta turismitaristu ehitamist. Vanusegruppide lõikes olulisi erinevusi ei ilmnenud.

Eeltoodud tulemustele tuginedes saab teha järgmisi järeldusi turismist tuleneva tajutava rahulolu kohta:

- Elanikel puudub selge arusaamine, kuivõrd omavalitsused toetavad turismitaristu ehitamist.
- Üldiselt saab järeldada, et kohalikud elanikud on turismiga oma kodukohas harjunud ning see mõjutab positiivselt ka nende rahulolu. Teisalt tajutakse linnaosades, kuhu turismi kõrgeraajal koguneb rohkem turiste, seetõttu ka elukeskkonna halvenemist. Turistid on eelkõige koondunud kesklinna ja ranna piirkonda, seetõttu on Kesklinna piirkonnas tajutav rahuolu turismiga võrreldes teiste linnaosade ja osavaldadega kõige madalam.
- Üldiselt saab öelda, et kohalik elanik ei taju elukvaliteedi paranemist turismi tõttu.

Oma kodukohta ja Pärnusse oodatakse viisakaid, kohalike elanikega arvestavaid kultuuri- ja ajaloo huvilisi maksevõimelisi turiste, samuti lastega peresid.

Sõltumata kodukohast leidsid vastajad, et Pärnul tuleb kujundada endale uus identiteet ja läbimõeldud uued tõmbenumbrid, et piirkonnal ei oleks ainult suvepealinna maine. Linna ja osavaldadesse soovitati planeerida erinevaid konverentse (sport, kultuur jt), sündmuseid. Hooajalisust arvestades soovitasid vastajad toetada madalhooajal ettevõtjate tegevust, et (ranna)kohvikud oleksid avatud ka kehvade ilmadega. Linnaruumi (liikluskorraldus, parkimine, heakord, ürituste planeerimine) kujundamisel soovitati arvestada rohkem keskkonna kui terviku planeerimisega – turism on elukeskkonna osa, mitte eraldiseisev asi. Vastajad leidsid, et turism on tõstnud piirkonna hinnataset ja kohalik elanik ei jaksa enam teenust osta. Kallinev parkimine tõrjub turistid omakorda Pärnu keskuslinnast eemale, nt Valgeranda, Kablisse. Vastajad väljendasid kartust, et edaspidi tullakse Pärnusse puhkama vaid mõneks päevaks teatud ürituste ajaks, kuna kõik teenused on suvel üle hinnatud ning väheneb nende turistide arv, kes mitu nädalat järjest Pärnus veedaksid suvel nagu läbi aastakümnete kombeks olnud.

Vastajatelt vabavastustena saadud tulemuste ilmestamiseks ja emotsiooni edasiandmiseks esitatakse siinkohal mõned kommentaarid muutmata kujul:

- „Selle asemel, et üksikute reisijate jaoks lennujaama töös hoida, luua kolmeks kuuks tasuta ühistranspordi süsteem, nagu on Kaubamajaka tasuta suvebuss, võiks olla suvel päevasel ajal eriliin, mis läbib alasid teisel pool silda (Tammiste-Niidupargi-Rääma-Tallinna mnt-Bussijaam-Rand) või N-L ööbuss kell 23–04, nagu mõneski teises riigis. Viimane võiks toimida koostöös ettevõtjatega (panustavad rahaliselt).“
- „Kavandatav uus parkimiskord rannarajoonis ja selle hind on kummastav, (sise)turismile vastu töötav ning äärmiselt pahatahtlik kohaliku inimese jaoks samuti. See annaks justkui märguande, et ärge parem tulge! Turism annab töökohti ja võimalusi inimestel elada Pärnus, sellesse peaks suhtuma toetavalt.“
- „Linnakassa täitmiseks parkimise kaudu aetakse kohalik Eesti turist Pärnust ära. Rakendage mingit mõistlikku turismimaksu, ärge karistage kõiki.“ „Sissesõidu maks 1€ nagu Jurmalas ja teistes kuurortlinnades!“
- „Pärnakal võiks olla kodukoha eelis – turistile mõeldud teenused võiks olla pärnakale soodsamad.“

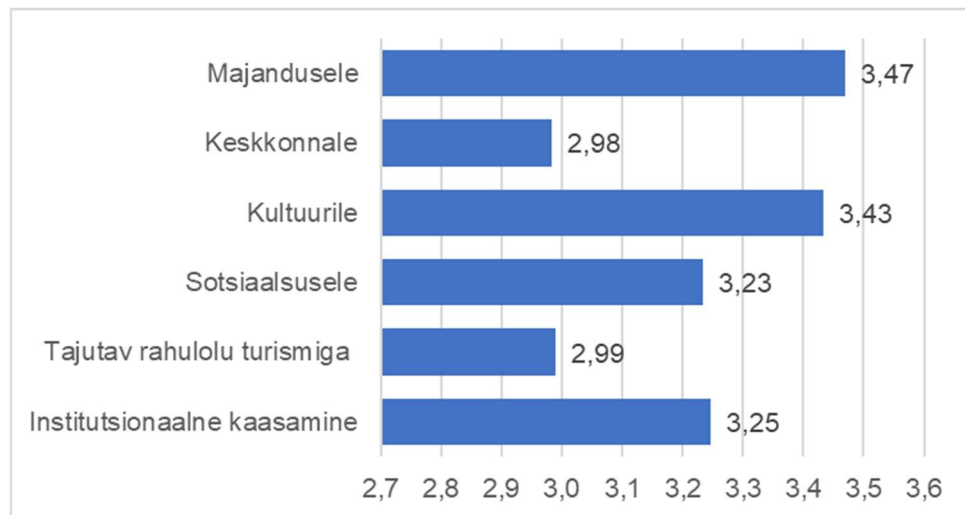
- „Tegelikult ei tunneta linnapoolset tuge turismiedendamisele, palju toimub kogukonna õhinapõhiselt ja tegijatelt jõuab ka meediasse pigem seda, et linnavalitsus ei väärtusta tegijaid.“
- „Turistidele huvipakkuvaid kohti võiks olla laiemalt üle Pärnu, sest osade turistide/külaliste sõnul käivad nad ühe päevaga Pärnu kesklinna ja ranna läbi ega liigu mujale.“
- „Niidumetsa ka rajada väljõusaal, nii kohalikele tervisesportlastele kui hooajalistele turistidele oleks see teretulnud! Rääkimata vanaemadest ja vanaisadest!“

Tuginedes antud hinnangutele turismist tingitud üldise rahulolu kohta ning vabavastustena antud kommentaaridele saab peamise järeldusena välja tuua, et kohalikel elanikel on turismiteemadel huvi kaasa rääkida ning neil on rohkelt ideid nii turismi arendamiseks kui ka turismist tingitud rahuolu suurendamiseks.

Elanike üldine rahulolu turismiga

Nagu eelpool märgitud, siis elanike rahulolu turistide kohalolekuga, samuti nende toetus turismi arengule, avaldab suurt mõju piirkonna turismi tulevikule (Mehdiabadi jt, 2021) ning on oluliseks osaks turismpiirkonna edukal arendamisel ja kuvandi loomisel (Cottrell jt, 2013). Sealjuures kujundavad elanike rahulolu turismiga kõik kestlikkuse mõõtmed, milleks on keskkonna-, majanduslik, sotsiaalne, kultuuriline ja institutsionaalne mõõde (Cottrell jt, 2013; Ritchie and Croutch, 2005). Institutsiooniline mõõde hõlmab turismisihtkoha planeerimist, juhtimist ja otsustusprotsessides osalemist, sotsiaalne ja kultuuriline mõõde väljendavad kultuuriteadlikkust ja võrdsust, keskkonnamõõde hõlmab loodusteadlikkust, looduskaitset ja loodushoidu ning majanduslik nii inimtekkelise kapitali kättesaadavust kui ka kohalike kogukondade töövõimalusi. Tuginedes teoreetilisele alusele ning uuringu tulemustele on välja arvatatud indikatiivne elanike turismist tuleneva rahulolu tase (vt joonis 16).

Tulemuste paremaks visuaalseks esitluseks leiti teemagruppide põhiselt väidete aritmeetilised keskmised vastajatele, mis annab tulevasteks uuringuteks võimalikud võrreldavad mõõdikud.

Joonis 16. Pärnu linna elanike indikatiivne rahulolu turismiga nende kodukohas

Teemagruppide põhiste aritmeetiliste keskmiste põhjal ilmneb, et kõige positiivsemalt tajutakse kodukohas turismi mõju majandusele ja kultuurile ning seetõttu võib väita, et kohalikud elanikud mõistavad sektori olulisust. Veidi vähem tajutakse rahulolu institutsionaalse kaasamise ja sotsiaalse mõõtme puhul – kohalikud elanikud ei ole piisavalt kursis sihtkoha arendamist puudutavate otsuste ja tegevustega või ei tunne, et nende arvamusega arvestatakse. Kõige madalamat rahulolu tajutakse kodukoha keskkonnaga seoses, mis hõlmab nii looduse saastamist, jäätmeteket, linnaruumi halba heakorda, müra ning üldist turvatunnet.

Ettepanekud

Esimene teemagrupp: vastaja profiil ehk demograafilised parameetrid

Tuginedes eeltoodud tulemustele ja järeldustele saab esimeses teemagrupis teha järgmised ettepanekud kohalike elanike turismiga seotud rahulolu suurendamiseks ja nende kaasamiseks turismitoodete arendamisse ja turundamisse:

- Jätkata kohalike elanike turismiga seotud rahulolu uurimisega edaspidi, et saada vajalikku tagasisidet ja teavet turismi sihtkoha tegevuste planeerimisel, arendamisel ja elluviimisel.
- Suurema hulga vastajate saamiseks järgmisel uuringul kommunikeerida atraktiivsel viisil uuringu tulemusi kohalikele elanikele ja nende panuse olulisust sihtkoha kestlikusse arendamisse.

Teine teemagrupp, A-osa: üldine suhtumine turismi ja selle tunnetuslik mõju vastajate enda heaolule

Üldise turismi suhtumise ja enda heaolu tunnetamise parandamiseks saab järelduste põhjal teha järgmised ettepanekud:

- Leida võimalusi teadlikkuse tõstmiseks turismi kui majandusharu olulisusest piirkonnale nende elanike seas, kes ei saa turismisektorist majanduslikku kasu.
- Leida võimalusi suviste turistidele suunatud tegevuste ja (suur)sündmuste hajutamiseks nii ajaliselt kui ruumiliselt mõõtnes.
- Arvestada arendustegevuste planeerimisel sihtkoha kui tervikliku elukeskkonnaga, mitte ainult turistide vajadusi silmas pidades – (näiteks kaaluda Pargi ja Reisi süsteemi väljatöötamist, mõnede tasuta bussiliinide ja ööbussiliinide loomist, jalgrataste rentimise võimaluste laiendamist, mänguväljakute ja parkide rajamise toetamist).
- Tutvustada kohalike traditsioonide elushoidjatele võimalusi pärandi tootestamiseks ja turundamiseks (koolitused, töötoad jms).
- Toetada ja turundada kogukonna algatusi ja turistide kohale meelitavaid sündmusi pakutavate teenuste rikastamiseks, turistide hulga hajutamiseks ja kogukonnale kasu tekitamiseks.

Kolmas teemagrupp, B-osa: rahulolu turismiga majanduslikus, keskkondlikus, kultuurilises, sotsiaalses ja institutsionaalses vaates ning tajutav rahulolu turismiga.

Ettepanekud elanike rahulolu suurendamiseks turismi mõjudega piirkonna majandusele:

- Tuua kohalikele elanikele selgemalt ja atraktiivsemalt esile turismist saadav majanduslik kasu piirkonnas.
- Jätkata turismiasjalistele koolituste läbiviimist aastaringsete teenuste ja strateegiate arendamiseks ning innustada ja toetada turismiettevõtjate algatusi sesoonsuse vähendamiseks.
- Mõelda võimalusele pakkuda osasid teenuseid kohalikele soodsama hinnaga või tasuta.

Ettepanekud elanike rahulolu suurendamiseks turismi mõjudega keskkonnale:

- Teavitada tõhusamalt kohalikke elanikke turismiga kaasnevatest positiivsetest keskkonnamõjudest, sihtkohale omistatud keskkonnamärgistest (Green Key, Rohelised Sihtkohad, Europarc) ja sihtkoha turismi juhtimisorganisatsiooni kestlikest arendustegevustest.
- Leida võimalusi turistide tõhusamaks teavitamiseks, kuidas nemad ise saaksid kaasa aidata negatiivsete keskkonnamõjude vähendamisele (nt turistidele kättesaadavas infoväljas jäätmete äraandmise kohtade märgistamine jm võimalused).

Ettepanekud elanike rahulolu suurendamiseks turismi mõjudega kultuurile:

- Leida kultuurisündmuste ja -tegevuste ning majutussektori pakkujatega koostöös võimalusi turismihooaja pikendamiseks.
- Teadvustada nii kohalikele elanikele kui ka kultuuri- kui turismisektoris töötavatele inimestele kohaliku kultuuri turistidele tutvustamise olulisust viies näiteks läbi ühiseid inspiratsioonipäevi turismisektori ettevõtetega.
- Kommunikeerida turismisektoris ja kultuurivaldkonnas töötavatele inimestele kohaliku kultuuri olulisust reisisihtkoha valikul, kuna üks olulistest reisimotivatsioonide teguritest on kohaliku kultuuri kogemine. See

annab kohalikele põhjust ja võimalusi kohalike traditsioonide elushoidmiseks.

Ettepanekud elanike rahulolu suurendamiseks turismist tingitud sotsiaalsete mõjudega:

- Toetada ettevõtjaid ja kogukondi läbi koolituste, sihipäraste toetuste ja tunnustamise arendama nii turistidele kui ka kohalikele suunatud teenuseid ning rajama avalikke puhkekohti, mis turismi kõrgperioodil rikastavad turistide võimalusi, kuid toovad aasta läbi kasu kohalikele elanikele.
- Leida võimalusi (eriti suursündmuste ajal ja suveperioodi tipphetkel) kohalike (ja ka turistide) turvatunde suurendamiseks (nt a) koostöö Politseikooliga – välipraktika teostamise võimalus, suurema hulga vormis abipolitseinike kohalolu; kesklinna ööklubide sulgumise ajal varahommikul; b) sotsiaalkampaaniad üleskutsega „Ole hea turist“; c) infotunnid kohalikele – kuidas säilitada turvatunnet suvises Pärnus; d) infokorje kohalikelt, millist abi nad vajaksid, et nende turvatunne säiliks suvel vms).

Ettepanekud elanike rahulolu suurendamiseks turismist tingitud institutsionaalse kaasamisega:

- Leida tõhusamaid viise turismiga seonduva info regulaarseks edastamiseks elanikele ja nende kaasamiseks turismiarendustega seotud aruteludesse.
- Leida ja koolitada välja kogukonnajuhte ja -liidreid, kes vahendaksid elanike rahuloluga seonduvat infot kogukondade ja turismisihtkoha juhtimisorganisatsiooni vahel.
- Turismiga seotud tajutava rahulolu suurendamiseks jätkata turismiasjalistele koolituste pakkumise, ümarlaudade ja ühisürituste korraldamisega ning kommunikeerida neid tegevusi ka kohalikele elanikele leitavates ja kättesaadavates infokanalites.
- Leida võimalusi kohalike ja kogukondadest lähtuvate initsiativide toetamiseks turismiga seotud rahulolu ning mõlema poole (kohaliku ja

turisti) kasu suurendamisel (puhkekohtade rajamine, kampaania *Live like a local* jt).

Ettepanekud elanike üldise tajutava rahulolu suurendamiseks:

- Leida tõhusaid viise turismiettevõtjate kaasamiseks ja leida koostöös sobilikke lahendusi teenuste aastaringseks pakkumiseks ja tulu teenimiseks ning parandada seeläbi arusaama omavalitsuse tegevuse olulisusest turismi arendamisel.
- Tõsta kohalike silmis Pärnu kui atraktiivse ja kohalikele kasu toova turismisihtkoha mainet näidates turismist tulenevat kasu linnale ja selle elanikele ning anda elanikele mugavates ja kättesaadavates kanalites selgeid sõnumeid turismi kui majandussektori olulisusest (töökohti loov sektor) Pärnu linnale.
- Kaasata elanikke turismiga seotud kitsaskohtade aruteludesse ja selgitada välja kõige kriitilisemad lahendamist vajavad küsimused.
- Kommuniqueerida avalikkusele linnavalitsuse avatust ja püüdlust elanike rahulolu tagada, samal ajal turismisektorile ebavajalikke piiranguid seadmata.
- Korraldada (nt kord aastas) sihtkoha juhtimisorganisatsiooni eestvedamisel linnaosade ja osavaldade kogukondades ideekorjet ja võimalike lahenduste koosloome töötubasid (kaasatus + lahenduste leidmine + prioriteetide seadmine).

Soovituslikud parendustegevused

Lähtudes uuringu tulemuste põhjal tehtud ettepanekutest koostas uuringurühm kohalike elanike paremaks kaasamiseks turismitoodete arendamisse ja turundamisse soovituslike parendustegevuste kava, mille sisu saab Pärnu turismisihtkoha arendusorganisatsioon arvesse võtta arendustegevuste kava koostamisel perioodiks 2024–2026 ning ka järgmise turismistrateegia väljatöötamisel. Tegevuste elluviimisel saab arvesse võtta juba olemasolevaid turismisihtkoha juhtimisorganisatsiooni ja kõikide teiste Pärnu linna turismiarendusega seotud asutuste ja allasutuste arengukavasid, tegevusplaane ning teostusvõimekust.

Elanike rahulolu määravad nii turismi keskkondlik, majanduslik, sotsiaalne, kultuuriline kui ka institutsionaalne mõju (Cottrell jt, 2013). Saab öelda, et elanike rahulolu ja toetus turismi arendamisele mõjutavad oluliselt piirkonna turismi tulevikku (Mehdiabadi jt, 2021). Elanike kaasamise edukus turismiarengu planeerimisse sõltub otseselt nende rahulolust turismiga. Suurem rahulolu turismiga loob eeldused elanike paremaks kaasamiseks sihtkoha turundamisel, see tähendab, et elanike tajutav rahulolu sihtkohaga ning turismist saadav kasu soodustavad nende käitumist sihtkoha brändisaadikutena ehk mainekujundajatena (*selgitus: isik, kes on kaasatud brändi (uuringu kontekstis turismisihtkohta) positiivses valguses esindama, et suurendada bränditeadlikkust ja müüki*). Elanike kaasamine sihtkoha reklaamimisse hõlmab kogukonna identiteeditaju ja koostöötahte edendamist. Seejuures on sihtkohabrändi arengu toetamisel esmaseks motivatsiooniks kogukonna sotsiaalne ja majanduslik heaolu ning selle parendamine. (Zhao jt, 2022) Rahulolu ja elanike kaasamist ei saa seega vaadelda eraldiseisvatena, vaid neid tuleb arendada koos.

Tulenevalt eeltoodust antakse uuringu põhjal tehtud ettepanekute alusel peamised järgmised soovitusel kohalike elanike paremaks kaasamiseks turismitoodete arendamisse ja turundamisse:

- Ühisalgatused: julgustada elanikke aktiivselt osalema kohalikel sündmustel, mis kannavad edasi kohalikku kultuuri, traditsioone ja pärandit, ning teistes turismiga seotud tegevustes, et tugevdada nende sidet sihtkohaga.

- Suhtluskanalid: luua selged suhtluskanalid, et hoida elanikke turismiarengutega kursis, küsida nendelt infot ja lahendada muresid, et suurendada usaldust ja ühist vastutustunnet.
- Stiimulid: pakkuda stiimuleid või tunnustust elanikele, kes aitavad aktiivselt kaasa sihtkoha reklaamimisele, näiteks allahindlused, eriüritused või tunnustusprogrammid.
- Teadlikkus: viia läbi teadlikkuse tõstmise kampaaniaid, et tutvustada elanikele turismi positiivset mõju kohalikule majandusele ja kogukonna arengule, edendades jagatud kasu tunnet.
- Kohalikud partnerlussuhted: teha koostööd kohalike ettevõtete ja kogukonna juhtidega, et luua ühiseid algatusi, mis arendavad turismi kooskõlas elanike üldise heaolu ja huvidega.
- Kaasamine: anda elanikele võimalus jagada oma isiklikke vaatenurki ja kogemusi sotsiaalmeedia, ajaveebi või muude platvormide kaudu, et tuua esile elanike endi ehedad kogemused.
- Koolitusprogrammid: pakkuda koolitusprogramme või töötubasid, et parandada elanike teadmisi turismist, külalislahkusest ja klienditeenindusest, võimaldades neil olla oma kodukoha tõhusad brändisaadikud.
- Tagasisidemehhanismid: luua elanikele turismiga seotud küsimustes mugavad tagasiside andmise kanalid, mis võimaldavad neil aktiivselt panustada turismistrateegiate kujundamisse ning julgustavad neid tagasisidet andma.
- Tunnustamine: leida võimalusi sihtkoha turundajatena silma paistnud kohalike elanike tunnustamiseks ja nende panuse hindamiseks, kuvada neid ka sihtkoha turundusmaterjalides ja -kampaaniates.

Lisad

Küsitlusankeet

Hea Pärnu linna elanik!

Mida Teie arvate turismist oma kodukohas?

Pärnu ja selle ümbrus meelitab puhkajaid ja turiste nii suvel kui ka talvel. Pärnu Linnavalitsus koostöös TÜ Pärnu kolledžiga soovib teada saada, mida arvavad Pärnu elanikud turismist ning kuidas nad tunnetavad turismi mõju enda ja oma perekonna heaolule.

Siinse küsimustiku täitmine annab Teile võimaluse oma seisukohta jagada ning aitab linnavalitsuse turismiarenduse meeskonnal kohalike heaolu eest seista.

Küsimustiku täitmine võtab aega umbes 15-20 minutit ja on avatud kuni 1. detsembrini 2023a.

Täname kõiki vastajaid kaasa mõtlemise eest!

Küsimustik on anonüümne.

Küsimuste korral võtke ühendust

Silva Koemets

arenguosakonna turismiarenduse peaspetsialist

Pärnu Linnavalitsus

silva.koemets@parnu.ee

A-osa

1. Millises Pärnu linna piirkonnas Te elate? *

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

• Kesklinnas	• Raekülas
• Eeslinnas (rannarajoon ja piirkond kesklinna ja Mai vahel)	• Vana-Pärnus
• Räämal	• Tammistes
• Niidul	• Audru osavallas
• Papiniidus	• Paikuse osavallas
• Mais	• Tõstamaa osavallas
• Ülejõel	• Muu

2. Teie sugu: *

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- Naine
- Mees

3. Teie vanus täisaastates on:*

Kirjutage vastus siia:

4. Saan turismisektorist majanduslikku kasu järgmisel viisil: *

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- töötan turismisektoris (majutus, muuseumid, spaa vms)
- teenin turismilt täiendavat sissetulekut (käsitöö, giiditöö, korteri rent vms)
- töötan turismisektoriga seonduvas töökohas (toitlustus, seikluspark vms)
- töötan ja samas teenin ka lisasissetulekut turismisektoris
- ei saa üldse majanduslikku kasu turismisektorist

Kommenteerige oma valikut siin:

.....

5. Kui palju on Teie hinnangul turiste Teie kodukohas/linnaosas? *

Palun valige kõige sobivaim vastus:

	vähe	piisavalt	palju	häirivalt palju	ei oska öelda
Sügisel					
Talvel					
Kevadel					
Suvel					

6. Kuidas tunnetate turismi mõju enda ja oma perekonna heaolule?*

Palun valige kõige sobivaim vastus:

	kahjustab	halvendab	ei oma mõju	toetab	parendab
Sügisel					
Talvel					
Kevadel					
Suvel					

7. Mis valmistab Teile turismiga seoses kõige rohkem muret?

Kirjutage vastus siia:

.....

8. Kuidas turism mõjutab Teie hinnangul kohalikku identiteeti ja kultuuripärandit? *

Palun valige **ainult üks** järgnevatest:

- kahjustab
- aitab säilitada
- aitab edendada
- ei oma mingit mõju

9. Millisel määral nõustute järgmiste väidetega? *

Palun valige kõige sobivam vastus

	väga nõus	pigem nõus	nii ja naa	pigem ei nõustu	ei nõustu üldse
Turism ja minu kodukohta külastavad turistid toovad kogukonnale kasu					
Turism ja minu kodukohta külastavad turistid toovad mulle endale kasu					
Ma soovin elanikuna kaasa rääkida turismi arendamisel oma kodukohas					

10. Soovi korral saate jätta siia oma kontaktinfo (telefoninumbri või meiliaadressi), et Pärnu Linnavalitsuse turismiarenduse meeskond saaks kohalike elanike kaasamise käigus Teiega ühendust võtta. See info ei ole ankeedi vastustega seotud ja Teie kontakte ei kasutata muul eesmärgil

Kirjutage vastus siia:

.....

11. Mida soovitaksid oma külalistel suvel teha või külastada oma kodukohas või Pärnus?

Kirjutage vastus siia:

.....

12. Mida soovitaksid oma külalistel sügisel, talvel või kevadel teha või külastada oma kodukohas või Pärnus?

Kirjutage vastus siia:

.....

B. osa. Kohaliku elaniku rahulolu turismiga

13. RAHULOLU TURISMI MAJANDUSLIKE MÕJUDEGA *

Palun valige kõige sobivaim vastus:

	väga nõus	pigem nõus	nii ja naa	pigem ei nõustu	ei nõustu üldse
Turism loob töökohti kohalikele					
Turism mitmekesistab kohalikku ettevõtlust					
Turism loob kohalikele lississetulekute võimalusi					
Maa ja kinnisvara hinnad tõusevad turismi tõttu					
Kaupade ja teenuste hinnad tõusevad turismi tõttu					
Turism toetab regiooni arengut					
Turism stimuleerib regiooni majanduslikku kasvu					
Turism toetab infrastruktuuri arendamist ja parendamist					
Turism loob kohalikele toodetele võimalusi laiendada uutele turgudele					

14. RAHULOLU TURISMI KESKKONNAMÕJUDEGA *

Palun valige kõige sobivaim vastus:

	väga nõus	pigem nõus	pigem ei nõustu	ei nõustu üldse	ei oska öelda
Turism suurendab jäätmete teket minu kodukohas					
Turism minu kodukohas tekitab liiklusummikuid					
Turism minu kodukohas tekitab müra					
Minu kodukohas on turismi tõttu ülerahvastatus					
Turism ohustab joogivee kättesaadavust minu kodukohas					
Turismi tõttu on kohalike elanike keskkonnateadlikkus paranenud					
Turismi arendatakse minu kodukohas kooskõlas looduskeskkonnaga					
Turism suunatakse piirkondadesse, kus on olemas selleks sobilikud rajatised					
Turismi arendatakse minu kodukohas kestlikkuse põhimõtteid järgides					

15. RAHULOLU TURISMI MÕJUDEGA KULTUURILE *

Palun valige kõige sobivaim vastus:

	väga nõus	pigem nõus	pigem ei nõustu	ei nõustu üldse	ei oska öelda
Turism soodustab kohalike elanike kultuuritegevuse mitmekesisust					
Turismi tõttu on kohalike traditsioonide tähtsus suurenenud					
Turismi kaudu levib teadmine kohalikust kultuurist kaugemale					
Turism annab võimaluse tutvustada kohalikku kultuuripärandit noorematele põlvkondadele					
Turismil on positiivne mõju kohaliku kogukonna kultuurilisele identiteedile					
Turism toetab kohalike muuseumide majandamist					
Turism soodustab minu kodukoha ajalooliste paikade taastamist					

16. RAHULOLU TURISMI SOTSIAALSETE MÕJUDEGA *

Palun valige kõige sobivaim vastus:

	väga nõus	pigem nõus	pigem ei nõustu	ei nõustu üldse	ei oska öelda
Turism loob kohaliku kogukonna jaoks rohkem puhkealasid vaba aja veetmiseks					
Turismist saadav sissetulek mõjutab kohalike eluviisi ja – standardeid positiivselt					
Turism soodustab sotsiaalseid suhteid kogukonnas					
Turism vähendab minu kodukoha turvalisust					
Turismi eesmärgil loodud tegevusi ja teenuseid saavad kasutada ka kohalikud					

17. TAJUTAV RAHULOLU TURISMIGA *

Palun valige kõige sobivaim vastus:

	väga nõus	pigem nõus	pigem ei nõustu	ei nõustu üldse	ei oska öelda
Omavalitsused toetavad turismitaristu ehitamist					
Turismi arendamine hävitab looduskeskkonda minu kodukohas					
Turism mõjutab positiivselt kohalikke traditsioone					
Turism halvendab minu elukeskkonda					
Turismi tõttu on minu kodukoha atraktiivsus paranenud					
Turismi tõttu minu kodukohas on minu elukvaliteet paranenud					

18. INSTITUTIONAALNE KAASAMINE *

Palun valige kõige sobivaim vastus:

	väga nõus	pigem nõus	pigem ei nõustu	ei nõustu üldse	ei oska öelda
Turismirajatiste arendamisel minu kodukohas on kaasatud kohalikud ettevõtted					
Turismiteenuste arendamisel minu kodukohas on kaasatud kohalikud ettevõtted					
Minu kodukohas on korrektne informatsioon sihtkoha turismirajatiste ja -teenuste kohta ühtlaselt leitav					
Turismiga seonduva rahulolu uurimine kohalike elanike seas on vajalik					

19. Milliseid turiste ootate oma kodukohta?

Kirjutage vastus siia:

.....

20. Millisena näete oma kodukoha kui turismisihtkoha tulevikku ?

Kirjutage vastus siia:

.....

21. Kui soovite lisada midagi, mida eelnevad küsimused ei käsitlenud, siis võite selle kirjutada järgnevasse lahtrisse

Kirjutage vastus siia:

.....

Aitäh uuringule vastamast!

Uuringu tulemused avaldame aasta lõpus Pärnu linna [kodulehel](#) ning Visit Pärnu [kodulehel](#).

Viidatud allikad

- Cottrell, S. P., Vaske, J. J., & Roemer, J. M. (2013). Resident satisfaction with sustainable tourism: The case of Frankenwald Nature Park, Germany. *Tourism Management Perspectives*, 8, 42–48. <http://dx.doi.org/10.1016/j.tmp.2013.05.005>
- Dimock, M. (2019). Defining generations: Where Millennials end and Generation Z begins. Pew Research Center, 17(1), 1–7.
- ETIS. The European Tourism Indicator System. ETIS toolkit for sustainable destination management. (2016). European Commission. Luxembourg: Publications Office of the European Union. doi:10.2873/983087
- Falak, S., Chiun, L. M. and Wee, A. Y. (2014). A repositioning strategy for rural tourism in Malaysia – community's perspective. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, vol. 144, pp. 412–415. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2014.07.310>
- Juust, L. (2020). Uuringu „Pärnu kui turismisihtkoha kuvand kohaliku elaniku silme läbi 2020“ analüüs. Tartu Ülikooli Pärnu kolledž. https://parnu.ee/failid/uuringud/P2rnu_kuvand_kohalike_seas_2020.pdf
- Kohalike elanike turismiuuring. (2005). Pärnu linn. https://parnu.ee/failid/uuringud/Kohaliku_elaniku_turismiuuring_2005.pdf
- MaCorr Research. (n.d.). Sample size calculator. <https://www.macorr.com/sample-size-calculator.htm>
- Mehdiabadi, A., Wanke, P. F., Khorshid, S., Spulbar, C., and Ramona Birau, R. (2021). A New Hybrid Fuzzy Model: Satisfaction of Residents in Touristic Areas toward Tourism Development. *Mathematical Problems in Engineering*, Article ID 6650735. <https://doi.org/10.1155/2021/6650735>
- Ritchie, J. R., & Crouch, G. I. (2005). The competitive destination: A sustainable perspective. Cambridge, MA: CABI Publishing.
- Strauss, W. and Howe, N. (2000). Millennials Rising: The Next Great Generation. New York, NY: Vintage Original. p. 370. ISBN 0-375-70719-0.
- Szilágyi, Z. P. (2023). Examining the Virtues of Organisational Citizenship Behaviour (OCB) at an SME. *International Journal of Engineering and Management Sciences*, 1–12. <https://doi.org/10.21791/IJEMS.2023.036>
- Zhao, Y., Cui, X., & Guo, Y. (2022). Residents' engagement behavior in destination branding. *Sustainability*, 14(10), 5852. <https://doi.org/10.3390/su14105852>